

TSOON

Theater NO99 / Von Kurall Theater / Kurall GbR SAAL / NYFD Ensemble

Kurikuulus Teemu Mäki lavastab Von Krahlis!

Teemu Mäki

*Veebruaris mängitakse Von Krahli teatris tuntud Soome kunstniku **Teemu Mäki** (1967) taktikepi all valminud lavastust **“Harmoonia”**. Teos on pühendatud Eesti Vabariigi 90. sünnipäevale ja käsitleb ühiskondlikke utoopiaid. Uurime nüüd, kellele Von Krahl selle austava ja vastutusriikka ülesande usaldas.*

Teemu Mäki on enda kohta öelnud järgmist:

Olen kunstnik. Olen ka perspektivistlik väärtusrelativist, ateist, vitalist ja sotsialist. Olen teinud maale, graafikat, joonistusi, fotosid, videosid, installatsioone, skulptuure, performance'eid, lavastusi, tekste ja muid asju. Kunst on minule filosoofia ja poliitika kõige paindlikum ja mitmekesisem vorm.

Vt ka www.teemumaki.com

Riina Maidre: Millise ühiskondliku utopia teostumist on meil lähiajal võimalik tunnistada? Kui kaugel on sellest utoopiast Soome? Kui kaugel Eesti? Mis eraldab veel Soome riiki ja ühiskonda paradisiist?

Teemu: Ma pole kindel, kas peale kapitalistliku utopia teostub meie ajal miski muu. Kapitalistlik utopia on juba teostunud. Kapital on vaba, inimene mitte. Kapital nõuab tootmise ja tarbimise hüsteerilist ülalhoidmist ja kiirendamist. See hävitab (ka) inimkonnale vajalikud ökoloogilised tingimused. Inimeste õnnelikkus ei kasva, kuid harvad suudavad muuta oma elu suunda.

Töö tootlikkus kasvab ja tööjõu positsioon vastavalt nõrgeneb: tööd pakutakse üha halvematel tingimustel, suur osa tööjõust on muutunud kapitalile tarbetuks jäägiks, mis sobib vaid odavaimate toodete tarbimiseks.

Paljud jäid turu sädelusest pimedaks ja raiskavad oma elu toodete, teenuste, rikkuse või “majandusliku sõltumatuse” püüdmiseks. Sedasi aetakse taga illusiooni. Erutavad asjad on ikka need, mida osta ei jaksa. Ning majanduslik sõltumatus – ehk võimalus peesitada kapitalimäe tipus – avaneb vaid ülirikastele. Teistele jääb rikastumine vanglaks: mida külluslikumalt elada, seda ägedamalt on vaja ka töötada, et oleks raha sedasi elada.

Mingi nurga alt vaadates meenutab Soome sotsialistlikku paradisi, nagu ka mõni teine Lääne-Euroopa riik. Kool on tasuta, kõigi jaoks sama ja hea. Sotsiaalsed garantiid tagavad kõikidele toidu ja eluaseme. Kõikide käeulatuses on hulganiisti tasuta või peaaegu tasuta kultuuri-, teabe- ja terviseteenuseid. See saavutati sotsiaaldemokraatliku vahetuskauba abil: kapitalil lasti koguneda kapitalistide kätte, aga samas maksustati julgelt tööd, kapitali ja tootmist – nii korjas riik ressursse, tekitamaks nn heaoluühiskonda.

Teisalt aga asub Soome paradisiist päris kaugel ja seda kahel moel. Esiteks on Soome globaalse klassiühiskonna osa. Soomlaste hulgas valitseb aineeline heaolu ning võrdsus, kuid see põhineb arengumaade ning keskkonna kurnamisel. Selles mõttes elab soomlane täpselt nagu natsliku Saksamaa tagalakodanik, kes teab, et kusagil mujal tossutavad krematooriumid, kusagil peetakse sõda ja võetakse sõjasaagiks orje ja ressursse, kuid kes ei tunne, et ta ise on toimivas osaline, kuna ta ei näe kunagi ärakasutatud inimesi ega nauditava rikkuse päritolu. Ta ei taha näha. Võrdlus natsliku Saksamaaga pole liialdamine, sest – nagu “Harmoonia” käsikirjas sedastatakse: “Sõltumata loetlemise moodusest sai Teises maailmasõjas surma 20 000 – 30 000 inimest päevas. Meie valitsetavas maailmas sureb päevas juba pelgalt nälja kätte sama suur arv inimesi.”

Soome asub paradisiist kaugel ka veel selles mõttes, et suurem osa soomlastest kasutab saavutatud vabadust ja jõukust halvasti. Nad ei ole muutunud kirglikeks, õnnelikeks ja säravast elujõust tulvil inimesteks, vaid nad nüristavad ennast väikeste ja vahetute naudingutega, arvates küüniliselt, et see on täiskasvanud inimese reaalsus.

Veel paarkümmend aastat tagasi uskusid soomlased siiralt, et majanduslik areng ja jõukus muudab tulevase elu olevikust paremaks. Nüüd nad seda enam ei usu ning see on hea. Halb on aga see, et naiivne usk progressi on asendunud oravarattafatalismiga: soomlane küll ei usu, et uus auto või mobla teeb ta õnnelikumaks, kuid ta rügab siiski kõvasti, et neid endale muretseda, sest ta teab, et on oma praegustest asjadest jõuludeks juba tüdinanud. Küünilist tarbijat juhib tüdimuse ja ebatrendikuse oht. See paistab küll üsna väikse ohuna, kuid tarbijaühiskonnas sünnitab see siiski suurima hirmu ja meelegeite.

Globaalselt ei paista Eestil ja Soomel suurt vahet, kuid võimalik, et Eestis mõistetakse Soomest veel halvemini, kui tõeline ja kõikehaarav on see röövimine, milles me “vabakaubanduse” tegijatena osaleme ja kuidas meie elustiil hävitab meie keskkonda. Vähesed eestlased peavad eraautoga sõitmist ja lennaturismi keskkonnakuriteoks. Ning supermarketites pole näha mingisuguseid “fair-trade” tooteid.

Muidugi, kui jätta globaalne mõõtkaava kõrvale, leiab siiski erinevusi: Eestis hinnatakse Soomest vähem riiklikke makse, võrdset haridust kõigile, tervishoidu ja sotsiaalseid garantiisid. Nii mõnigi eestlane kannab kullaotsija ja uudismaalase mentaliteeti: “Igaüks on oma saatuse sepp ning riik kujutab endast vaid eestkostvat vaenlast ja rikastumise takistajat.” Võib-olla see kõik muutub varsti. Soomeski oli nii, et “uue majanduse” laineharjal kiikunud IT-tossikesed ja muud taolised positsioneerisid endid kõigepealt äärmuslike parempoolsetena. Olukord muutus kohe, kui töötus ja armutu konkurents hakkas näksima ka nende valdkonda. Mitmed astusid ametiühingutesse ja hakkasid armastama omavalitsuste hoolekannet.

Tiina Taurait: Oled valinud kõikidest maailma spordialadest just sulgpalli. Miks?

Kunagi harjutasin iga päev karated. Siis hakkas see tunduma mulle ahistava rutiinina ning ühised, sõjaliselt juhitud harjutused kohustusena. Hakkasin omaette jõudu tegema, kuni kaalusin 20 kilo praegusest rohkem. Mul sai sellest küllalt, kuna ülemäärane lihasmass on ebatervislik koorem.

Harjutan praegugi löömist ning tõstan rauda, kuid ilma eesmärkide ja regulaarsuseta. Sulgpall on lõbusam. Kehaliselt sama mitmekesiseid spordialasid leiab veel – näiteks võistlusalad –, kuid sulgpalli erilisus tuleb ilmsiks vägivalla ja mängu ühenduses.

Sulgpalli vägivald väljendub selles, et palli lüüakse tihtipeale täiest jõust ning et iga punkti peab mängima kõike välja pannes, püüeldes nii vastasmängija kui palli „tapmiseni“. Sulgpalli ja metafoorselt öieti kõikide spordialade vägivaldsus kristalliseerub ju spordivahendis, mis valmistatakse korgist ja hanesulgedest. Lugematul hulgal hanedel tuleb surra, et ma võiksin mitu korda nädalas kahe mängutunni ajal lüüa katki viis-kuus sulgpalli. Mulle meeldib oma taimetoitlasest sõpra selle jutuga kiusata.

Sulgpalli mängulisus väljendub muidugi selles, et siin ei lööda füüsiliselt teist inimest. Ma pole enam nii masendunud ja kibestunud kui noorest peast, mil ihalesin võistlusspordi antud võimalust lüüa, taguda ja kas või kägistada teist inimest. Mäng sulgpallis seisneb ka selles, et kehalise ja audiovisuaalse vaatamänguna on see täiesti naeruväärne sündmus. Mängijad ajavad meelegeitlikult palli taga ja löövad seda kõigest jõust, kuid pall ei paugu ega lenda kuuli kombel, vaid hoopis naljaka kaarega ja kiirelt aeglustudes, justkui pilgates mängijate macholikku ja agressiivset rabelemist. Sulgpall on groteskne ja naeruväärne. See spordiala on iseenese karikatuur. Naeruväärsust rõhutab seegi, et mängutaktikas on kõige olulisem vaheldus: jooksutamaks vastasmängijal hing kinni või “paelaga kaela” on tavaliselt kõige mõistlikum lüüa võimalikult vaheldusrikkalt ja üllatuslikult – vastupidiselt tennisele ja squashile, kus tavalisemaks taktikaks sobib teatud sorti positsioonisõda.

Erki Laur: Sul on mitu last, kuidas sa neid kasvatad? Kas lapsi on ülepea võimalik kasvatada?

Kasvatan oma kolme last, kuid see pole tähtsaim asi mu elus. Üleüldse tundub mulle jutt, mille kohaselt “lapsed on elus kõige tähtsam”, enesepettuse ja rumalusena – see on ju surnud ring, sama hästi võiks öelda et “elu on elus kõige tähtsam”. Mul pole erilisi kasvatusmeetodeid või -nippe. Kasvatuse on see, et lapsele räägitakse, näidatakse ja põhjendatakse 1) mida ei tohi teha (“ei tohi teiste mänguasju ära võtta”), 2) mida peab tegema (“peab koristama ja nõusid pesema, kui järjekord kätte jõuab”) ja 3) mida võiks teha (“on hea olla helde ning tunda huvi nii poliitika kui ka luule vastu”). Nende käskude ja soovide põhjendamine on tähtsam kui paljud täiskasvanud arvavad. Kunagi ei piisa põhjendusest, kus öeldakse mingi asi olevat õige või vale. Lapsed mõistavad põhjendusi paremini kui paljud täiskasvanud usuvad – ja siis kui nad ei mõista, sünnivad parimad vestlused laste ja täiskasvanute vahel.

Eks mul ole paar lauset, millega ma oma lapsi kiusan:

- A) Elus peab tegema vaid üht – surema. Inimene on vaba.
- B) Raha pärast ei peaks küll midagi ette võtma.
- C) Kui on igav, siis oma viga.

Püüan seega hoida oma lapsi sattumast mammona ja asjade kogujateks ja muuta nad immuunseks reklaami suhtes. Ja innustada neid pühendumata mittekommertslikele ja nõudlikele naudingule. Saab näha, kas tulen toime või saavad neist mu unistuste pilapildid. Kui saavad, siis see on nende probleem. Nende elu.

Juhan Ulfsak: Oled Soomes tuntud kui “skandaalne” kunstnik, miks?

Olen vastuoluline kunstnik. Kõige rohkem tüli, avalikku kära ja tapmisähvardusi, boikotte ja muud sellist põhjustas nn “kassitapmisvideo” (Sex and Death, 1988, Mäki tapab kirvega kassi ja masturbeerib laiba peale - toim), kuid mõned mu teisedki teosed on paljude meelest talumatud. Tülid sünnivad kolmest osaliselt erilisest asjast. Esiteks, paljusid inimesi ajab raevu, hämmeldab, hirmutab või haavab mu teoste vorm. Video, mille ühes stseenis tapsingi tegelikult kirvega kassi, kuulub sellesse liiki, kuid sama on juhtunud mitmete väljamõeldud materjali põhjal loodud teostega.

Teiseks, paljusid mu teoseid on vormiliselt või stilistiliselt küll kerge omaks võtta, kuid nende sisu võib osal publikust harja punaseks ajada. Paljud on pahaks pannud, kui ma olen rääkinud praeguse Soome ja Natsi-Saksa sarnasustest. Solvumist on tekitanud ka teosed, kus ma käsitlen prostitutsiooni, sest olen neis väitnud muu hulgas ka seda, et prostitutsioon hirmutab ja vihastab inimesi seetõttu, et see pole sugugi kaugel “tavalisest, korralikust tööst”.

Kolmas vaidlusi ja eitamist või siis fännamist sünnitav asi on mu mitte-kunstialased avalikud esinemised. Räägin tihti televisioonis poliitikast ning kirjutan artikleid, esseesid ja lehelugusid, millel on palju suurem publik kui mu kunstiteostel.

Pean ennast siiski erandlikult kergesti kontakteeruvaks kaasaegseks kunstnikuks. Suur osa mu loomingust on esitatud publikusõbralikus vormis. Saan tihti vihast vastukaja, kuid sama tihti ka sellist, kus näiteks mu portreemaale kiidetakse sõnadega, et “ometigi selline kaasaegne kunst, millest võib aru saada ja milles on tugev emotsionaalne laeng”. Usun samuti, et ka mitmete mu teoste tekstiline osa on publikusõbralik – isegi kui mu öeldava sisu mõjuks publikule filosoofilis-poliitilise vapustusena, võib neile siiski pakkuda naudingut tekst, mis kasutab selgemat keelt kui praeguses kunstis või filosoofias tavaks.

Loomulikult pahandabki paljusid just seesama otsekohesus ja seisukohavõtmine. Nad peavad mind ülbeks *besser-wisser*’iks, kes arvab, et ta teab, kuidas peaks elama, ja kes julgeb süüdistada oma publikut. Minu arust on selline solvumine kasutu. Ma ei arva, et mul on alati õigus, ma lihtsalt kasutan oma vabadust mõelda valjult mu enda, teiste ja kõikide ühistest asjadest.

Taavi Eelmaa: Sa ütled, et “utoopias väljendavad inimesed ennast eneseväljenduse ja mõtlemise rõõmust, mitte niivõrd selleks, et panna kaasinimesi midagi ostma”. Ma usun, et kõikidel inimestel pole huvi, kalduvusi ega tahtmist ennast sedasi väljendada. Kuidas peaks neid selleks sundima?

Vooruslikkust ei saa peale sundida. Vooruslikkusele saab innustada. Võib vaid pakkuda ja püüda põhjendada, miks on parem lugeda T. S. Elioti ja Foucault’d kui marketingiõpikut ja Superstaari blogi.

Ka struktuuri reguleerides saab innustada vooruslikkusele. Koolisüsteemi võib muuta selliseks, et õppeprogrammis seisavad võrdsete asjadena 1) filosoofia / poliitika, 2) tehnilised teadmised ja oskused, 3) kunst ja eneseväljendus, 4) kehakultuur. Praegune koolisüsteem kisub üha rohkem kiiva, vormima lapsi ja noori tööturule, mitte elule.

Võib ka eeskuju näidata. Inimene, kes vabatahtlikult valib välise vaesuse, väites sedasi, et head elu linnamaasturist, brändidest ja kodanlikust karjäärist ei leia, võib sellise eluga ahvatleda teisigi oma väärtushinnanguid ümber hindama.

Vooruslikkusele saab innustada ka näiteks suurendades mittekommertsiaalse kunsti ja eneseväljenduse avalikku rahastamist, parandades autoriõiguste kaitset ja -hüvitisi. Võiks piirata reklaami, luua määruste abil reklaamivabasisid alasid, eemaldada maksustamise abil reklaamirahastamist ja vähendada tarbimiskultuuri ahvatluslikkust, maksustades tooteid ja teenuseid toote kahjulikkuse maksuga, mis toob siin ja praegu ilmsiks selliste toodete ja teenuste pikaajalised keskkonnamõjud.

Sellest hoolimata on probleem suur. Kurnamisest vabanemine ning välise vabaduse ja võrdsuse saavutamine on kergem kui selle vabaduse hea kasutamine – seda kiputakse kasutama kombel, mis õieti hävitab äsja saavutatu. Parlamentaarne demokraatia on saavutus, mille kasutamise ind ja mõistmine on kokku kukkumas ja vabadusest ollakse vajumas, imedes tarbimiskultuuri tuimestavat tissi, turu armul viibivasse vabatahtlikku orjusesse.

Peeter Jalakas: Milline on kunstniku ühiskondlik roll praegu, postmodernismi loojangul?

Hea on säilitada pilti postmodernismi ebakindlusest. Sellest, et meil puudub kunstis / filosoofias / poliitikas / elus kindel jalgealune, kõik väärtused on inimese väljamõeldud fiktsioonid, mida peab üha uuesti testima ja vormima, sest “üldinimlik” vundament või mõõteriist puudub.

Postmodernismist on samuti vaja säilitada suhtumine ajalukku: (kunsti)ajalugu ei näita oleviku algelisi vorme või eelstaadiume, vaid see on tööriistakast, tagavarakamber, kus on erinevaid vahendeid, nägemusi ja eluviise, millest saab alati leida häid või halbu variante tänastele.

Postmodernism ei ole modernismi vastand või vastaline, vaid modernismi reformatsioon, püüd tuua tagasi modernistlikud vourused.

Modernismist peab omalt poolt säilitama või tagasi tooma trotsliku pürgimuse utoopiasse, suurde elusse. Modernism oli Valgustuse uljas vorm. Valgustusfilosoofia jõud seisnes Descartes’i esitatud nõudes mõelda kriitiliselt arutledes, kõiges kaheldes. See saab meid vabastada religioonidest ja muudest ebauskudest. See võib vabastada meid usust autoriteetidesse, allaheitlikust soovist lõmitada aadelkonna, preesterkonna, rikaste või Maailmapanga ees. Valgustuse suurim väljakutse oli siiski kriitiline mõistus ise. Kuidas defineerida head elu pärast ebauske? Kuidas ehitada üles väärtusi, kui vana moraal on osutunud vähemuse võimu

toestavaks fiktsiooniks ja üksikisiku enda mõtlemise ja kogemise vabadust kahandavateks silmaklappideks?

Kuidas peaks elama? Miks peaks elama? Mis on hea elu? Neid küsimusi käsitleb praktiline filosoofia. Neile ei saa anda loodusteaduslikke vastuseid. Nende käsitlemiseks ei piisa pelgast sõnadega väljendatavast ja ratsionaalsest argumentatsioonist, sest nägemus heast elust ja olemasolemise motivatsioonist on tõepoolest *nägemus*. See on indiviidi maailmaga *suhestumise* osa. Kunsti parimad saavutused kaaluvad neid küsimusi võimalikult terviklikul moel, kaaluvad suhestumisi nii kriitiliselt sõnastades kui ka suhestumise ja kogemuse sfääris endas. See on kunsti olemasolu õigustus. Kunstis võib kriitiline mõtlemine jätkuda teisel pool ratsionaalset arutlust.

Birgit Krullo: Mis on nauding? Mille eest sulle selles elus maksta meeldib?

Maksmine mulle ei meeldi, kuid rahamajandusest lahti ei rebi. Siiski peaks alati meeles pidama, et töö tegemine raha eest ning samas ka ostmine tähendab oma aja ja energia müümist – elu vahetamist asjade või teenuste vastu.

Osta võib vaid naudingu väliseid tingimusi, naudingut ennast mitte. Just seetõttu – vastupidiselt üldiselt arvatavale – on tarbimiskapitalism naudingut eitav ideoloogia. Vastupidiselt naudingu väliseid tingimusi kokkukraapivale inimesele pole naudingule keskenduv inimene tootlik klient.

Vana kodanlik kapitalism põhines lõputul naudingu edasilükkamisel. Nälg ja viletsus oli veel meeles või ohtlikult lähedal, seega tehti tööd, et kunagi hiljem oleks võimalik turvaliselt vedeleda ja prassida.

Turvalisus, füüsiline hõlpsus ning naudinguvahendite kogumine ja kuhjamine muutus eesmärgiks omaette ning kuhjunu inventuurist sai toredaim nauding.

Uus kapitalism, tarbimiskapitalism, hoiab alles vana kapitalismi põhimõtted, kuid lisab neile justkui igapäevase hedonismi lubaduse. Naudingutele pühendumine aga tingiks hoopis kapitali hoovuste, tootmise ja tarbimise ägeneva ringluse kokkukukkumise, seega muudab tarbimiskapitalism ostmise ja sellest unistamise kõige tähtsamaks naudinguks. Kaubanduskeskused on templid, pangad ja kindlustusfirmad kirikud. Templites nauditakse ostuhetkede orgasme. Iha hämar objekt ei ole mitte kujutlusliku hüve võimaldatav elamus, vaid selle eest maksmine.

Nauding on jõuline ja otstarbekas olemiskogemus. On olemas kergeid ja raskeid naudinguid. Kergetele ei tasu pühenduda, seda kinnitavad narkootikumid ning need miraažid, mida konsumerismitemplid peaasjalikult müüvad. Need muudavad tuimaks, nauding väheneb, ükskõik kui suureks annuseid ka kasvatada. Kergete naudinguid nauditakse kohe nende kogemise hetkel, kuid mõju on mitte ainult lühiajaline, vaid ka kitsas, ühemõõtmeline – millest tulenevadki lühidus ning tuimestavus. Kergete naudingutega saab kergesti kasumlikku äri teha, rasketega on seda raske teha.

Parimad, jõulisemad, kauakestvaimad, elu kõige enam muutvad ja kõige targemad naudingud on sellised, kus inimene äärmise karmuse, halastamatuse ja kartmatusega küsib olemise mõtte järele – ning püüab vastata nii lihas kui sõnas.

Pean lugu ka kergetest naudingutest: seksist, spordist, klatshist, lobast, flirdist, söömisest, jauramisest ning lastega mõllamisest.

Parimad naudingud on siiski kõikehaaravad, sellised, kus kohal on kogu mõtete ja tundmuste spekter. Sellised naudingud on alati koormavad, naudinguks muudab nad äärmine mõistuslik ja emotsionaalne rassimine. Need on filosoofia, poliitika ja kunsti naudingud. Parim neist on kunst, sest see võib endas sisaldada kõiki teisi raskeid ja ka kergeid naudinguid.

Kunstinaudingutes võivad peenel moel ühineda mujal kokkusobimatud tasandid ja asjad. Kunstiteoses saab selge sõnaline argumentatsioon ühineda pildilise või auditiivse mõtlemisega. Külmal analüüs on võimeline kannatama enda kõrval pisaraisse uppuvat tundetormi. Verdtarretav hirm ja talumatu alandus võivad tunduda aruka ja asjakohasena. Ühe tasandi ühemõtteline sisu ja järelalus hoiab oma rinnal poeetilist mitmetähenduslikkust. Elu objektiivse tähenduse puudumise möönmisest saab vabastav ning subjektiivsete tähenduste loomisest ülitõsine mäng.

Intervjuu on soome keelest tõlkinud Jan Kaus

Teemu Mäki lavastuse “Harmoonia” esietendus toimub 29. jaanuaril Von Krahli teatris. Ainsad etendused 31. jaanuar ja 2/3/5/6/8/10/12/13/15/16/19/21/22 veebruaril.

Sisukord

Kurikuulus Teemu Mäki lavastab Von Krahlis!
Von Krahli intervjuu Teemu Mäkiga

Winners VS Losers
Mart Kangro ja Christina Ciupke

Kas keegi ütles „päriselt”?
Taavet Jansen

Kunst ON parim
Intervjuu Hendrik Kaljujärvega

Teater ON sport
Aare Pilv

TSOONi Kalendritüdruk Talv 2008

Õnne valemit ei ole olemas
Intervjuu Gert Raudsepagea

Täiuslik Vaikus – avastamata uue ja avastatud vana ristteel
Märt-Matis Lill

Täiuslik Vaikus. Festivali kava

Mängukava piltidega

Piltjutustus: relvastusvastane aktsioon Brüsselis

TSOONi annavad välja teater NO99, Von Krahli Teater, Kanuti Gildi SAAL ja NYYP Ensemble.

NO99 on asutatud 2004. aastal. Teatri kunstiline juht on Tiit Ojasoo, peakunstnik Ene-Liis Semper. Trupis on kümme näitlejat: Tambat Tuisk, Gert Raudsep, Kristjan Sarv, Mirtel Pohla, Jaak Prints, Andres Mähar, Sergo Vares, Rasmus Kaljujärv, Inga Salurand ja Risto Kübar. Teater asub Tallinnas aadressil Sakala 3. Teatri koduleht on www.no99.ee.

Von Krahli Teater on asutatud 1992. aastal, olles esimene järjepidevalt kaasaegseid lähenemisi pakkuv teater Eestis. Tänaseks on välja toodud mitukümmend lavastust, kus tõlgendatakse nii rahvusvahelist kui eesti klassikat, aga ka kaasaegseid oopereid jne. Teatri kunstiline juht on Peeter Jalakas, truppi kuuluvad Taavi Eelmaa, Juhan Ulfsak, Riina Maidre, Liina Vahtrik, Erki Laur ja Tiina Taurait. Teater asub Tallinnas aadressil Rataskaevu 10, koduleht on www.vonkrahli.ee.

Kanuti Gildi SAAL on asutatud 2002. aastal. SAALis toimuvad kaasaegse tantsu etendused, kus astuvad üles nii siinsed kui välismaised autorid. Samuti korraldab SAAL erinevaid kaasaegsele tantsule (ja ka nt *performance*’ile) pühendatud festivale. SAALI teatrijuht on Priit Raud, SAAL asub Tallinnas aadressil Pikk 20, koduleht on www.saal.ee.

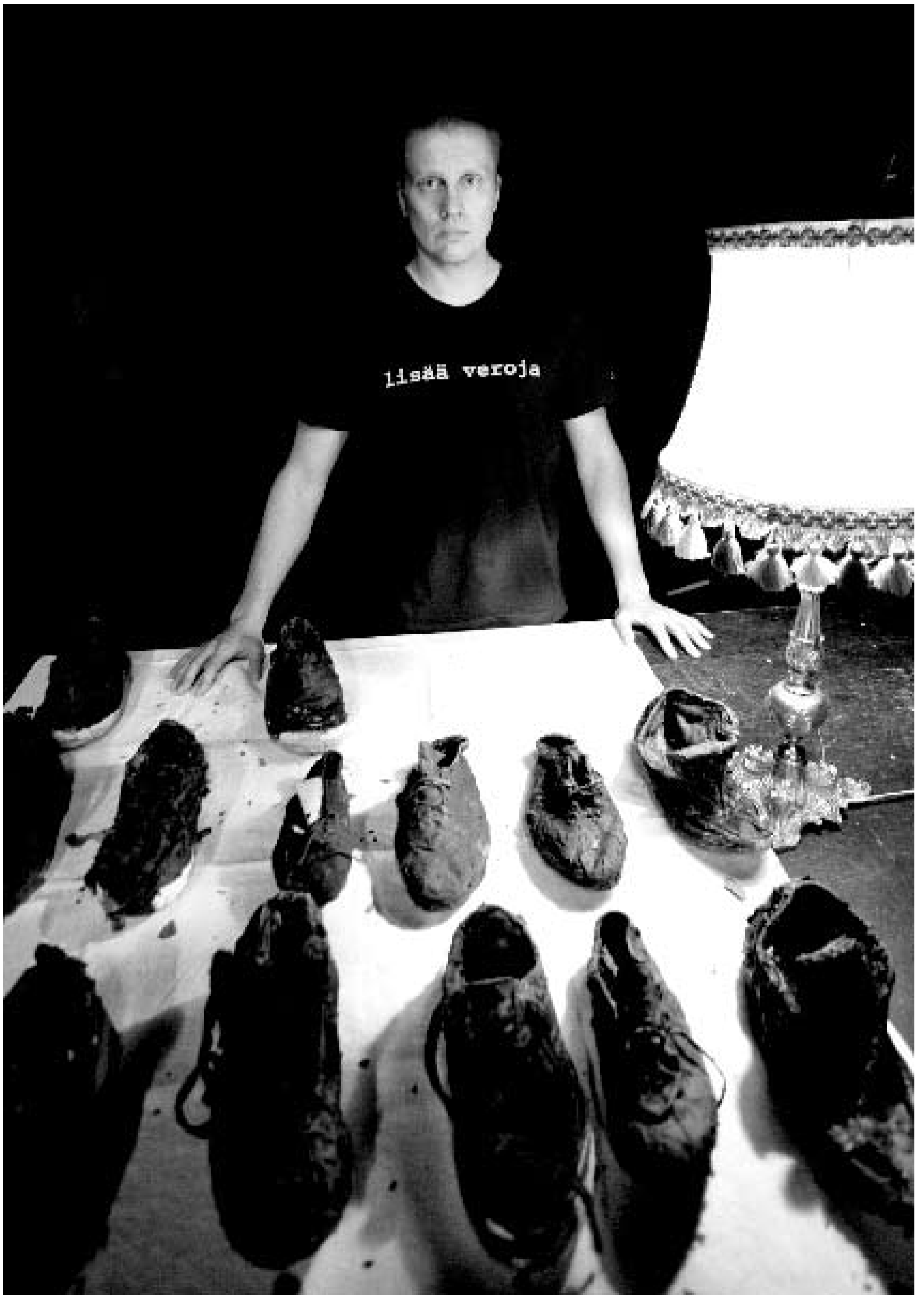
NYYP Ensemble’i esimene kontsert toimus 1993. aastal. See on uue muusika ansambel, milles mängivad riigi parimad noored instrumentalistid. Kavva kuulub peamiselt 20. sajandi muusika, osaletakse ka uusikateatriprojektides. The side on ansambliil Eesti kaasaegsete heliloojatega, kellelt tellitakse uusteoseid. NYYP Ensemble’i kunstiline juht on Olari Elts, koduleht asub aadressil www.nyyd.ee.

TSOON 1/2008 (4)
JAANUAR-MÄRTS 2008

Toimetajad: Eero Epner, Priit Raud, Siiri Siimer, Juhan Ulfsak
Fototoimetaja: Erki Laur
Kujundaja: Martin Pedanik

Fotod:
Esikaanel: maskiga Teemu Mäki. Foto Erki Laur
Von Krahli intervjuu: Teemu Mäki „Rohkem makse” T-särgi ja kolmeteistkümne šokolaadi kastetud botasega. Foto Erki Laur
Foto lk 9: Võistlussulgpalli pall valmistatakse 16st hane vasaku tiiva sulest. Ühelt hanelt saab kolm kvaliteetset sulge. Ühe sulgpalli tarbeks vajatakse viite surnud hane. Sulgpall on kiireim reketispordiala maailmas - pall lendab kuni 330km/h. Foto Erki Laur.
Kalendritüdruk Talv 2008. Pildistatud Kalev SPA ujulas talvel 2008. Foto Erki Laur
Foto lk 13: India talvel. Foto Tiit Ojasoo
Foto lk 14: Lounge Stereo baarilett. Foto Erki Laur

ISSN 1736-5260

Winners VS Losers

the sun was shining
the baby was crying
the mother was sewing a dress
the singer was singing a song

A natural blonde.
She looks good in dark clothing.
But her smile is warm and friendly.
She is tall for a woman,
pretty blue eyes and slim figure.
Alison Corney is young.
She is also very cool and reserved.
With long legs and short hair.
Perhaps she is only shy.

How do you feel about birthdays?
Are you generally an optimistic person?
Are you happy with your job ?
Did you wake up in a good mood this morning?
How would you react if someone damaged your car?
How would you feel about winning the Lottery?
Do you worry about getting old?
Do you like answering personal questions?
Did you use to tease your little sister when you were young?

do you often talk
do you sometimes make
do you often forget
are you often late
do you never help
do you usually make
do you sometimes read

Robert is a bad worker
Mike is a slow talker
Betty is a clever girl
Jim is a noisy boy
John is a hard worker
Al is a happy boy
Ann has a beautiful handwriting
Kevin's handwriting is terrible
Harry is a good swimmer
Susan is a quiet girl

the holidays you go on
the car you have
the people you go out with
the TV-programmes you watch
the amount you sleep
the hairstyle you have
the things you do at weekends
the music you listen

Both the ladies
Half the money
Double the price
All the boys

I have never been sick
I have never had an accident
I have never wasted my money
I have never lost my temper
I have never crashed my car
I have never offended my neighbour

dependent on his parents
faithful to his friends
good at languages
good to me
hopeful about the future
ignorant of the facts
independent of them
loyal to us
obedient to his wife
patient with his children
pleased with his career
selfish about this matter

I have cleaned my teeth
I have had breakfast
I have taken my dog for a walk
I have had lunch at work
I haven't made my colleagues angry today
I have tried to listen

coffee
watches
women
beer
pop music
fashion
football players
perfume
men
roads
food
mobile phones
shops
films
stereo equipment

you shouldn't make so many mistakes
you shouldn't think so much of her
you should get up in time
you should go to bed
you should learn more
you should be happy
you should try to find a way out
you shouldn't cry
you shouldn't worry so much

He becomes happy
He grows happy
He seems happy
He remains happy

what's wrong with you
what happened
did you see anybody
what did you do
where did you go
who did you call
what can I do for you

John is a carpenter
John is short and fat
John can be a great nuisance
John is in the pub
John looks tired
the population of this town
the selling rates of this bestseller
the engine of this extraordinary car

the arrival of the Royal Family

a conservative, a liberal, a democrat, an ecologist,
an environmentalist, a socialist, a catholic, a protestant,
an anglican, a muslim

At least once in the lifetime you should have been...
... to an opera
... travelled to two other continents
... been to the cinema alone
... given a speech in public
... worked abroad
... bought an original piece of art
... broken someones heart
... broken the speed limit
... changed a baby's nappy
... organised a party for somebody

They chatted up
They fancied each other
They fell in love
They went out together
They kissed
They met each other's parents
They moved in together
They got married
They had children
They had a row
They split up

He shall be imprisoned.
You shall have the money.
What shall we eat?

to tell you the truth
to be honest
I have to admit
I promise
I will
I have to say

I am what I am

the winner takes it all

Ülaltoodud "luuletused" on pisike osa tuhandetest sarnastest, mida sajad miljonid inimesed loevad iga päev, omandamaks inglise keelt. See, mida need originaalkontekstist muutmata kujul imporditud, kummalised lauseterühmad kõnelevad ning mida õpetavad nad lisaks keelele, kui fookus grammatikalt ja süntaksilt nihkub nende sisule, on lavastuse "Winners versus Losers" üheks käivitavaks ideeks...

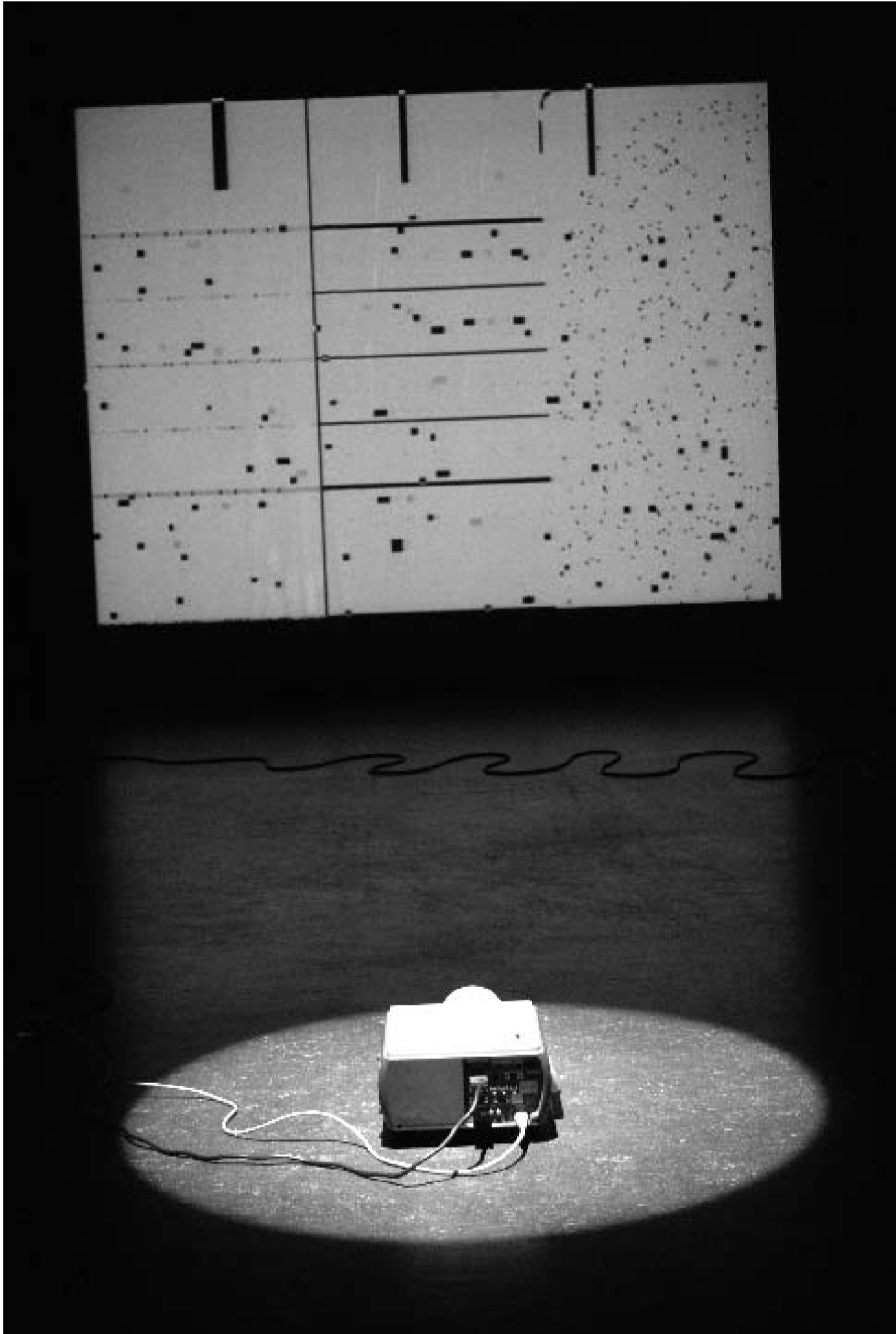
funny story- boring story; bad boy- good boy; fat girl- slim girl; rich man- poor man; black and white; must ja valge; õige ja vale...

Mart Kangro ja Christina Ciupke

Mart Kangro ja Christina Ciupke lavastuse "Winners VS. Losers" esietendus Kanuti Gildi SAALis 5. märtsil, teine etendus 6. märtsil.

Kas keegi ütles “päriselt”?

Taavet Jansen

Ikka ja jälle taban ennast rääkimas, kuulamas, targutamas ja mõtlemas millestki UUEST. Kas uus tähendab midagi, mida pole enne nähtud? Või on olnud, aga on kogetud värskest? Või kas uus on kuidagi parem kui vana?

Kuhu ma sihin? Olen eriti viimased aastad töötanud põhiliselt tehnoloogiaga kunstis - programmeerimine, arvutid, elektroonika, digitaalne video jne, kuid ka kaasaegse tantsuga. Neid kõiki valdkondi on minu jaoks ühendanud uudishimu ja kirg leida kõigis neis midagi “uut”.

Peab tõdema, et kogu uue meediascene elab läbi väga rasket aega - suurem vaimustus hakkab üle minema. Uued tööd muutuvad järjest keerulisemaks, originaalsemaks, sest protsessorikiirused, mälumahud, võrgukiirused jne suurenevad, andes võimaluse kõigil soovijatel sellega tegeleda. Kuid üks asi on jäänud kahe silma vahele - see “uus” ei suuda enam kommunikeeruda vaatajaga - sest tema põhiidee on reeglina olla uus ja ennenägematu. Kahjuks on viimased aastakümned juba tehtud ja nähtud seda, mida me praegu mõtleme uue meedia all - küll natuke teistmoodi, aga mõte on sama. Siis oli see radikaalne, aga praegu on see kahjuks igapäevane.

Kummaline on seda kõike teatriga siduda - sest teater pakub vaatajale hoopis teistsugust väljakutset kui uus meedia. Tehakse jätkuvalt palju tööd, et siduda teatrit tehnoloogiaga, mis on tihtipeale teatris saanud “uue” võrdkujuks. Ma ei räägi ainult video kasutamisest või *live*-elektroonilise muusika kaasamisest lavale...

Peaaug pigem silmas tehnoloogia kasutamist tervikuna - inseneride ja programmeerijate poolt tehtud *custom* tehnoloogilisi lahendusi teatrietendustele, interaktiivseid, *online*, virtuaalseid etendusi jne.

Kuid midagi on niiku. Vähemalt mul on kogu aeg selline tunne. Midagi sisimas ütleb, et “uue” kontseptsioon peaks olema kuskil mujal...

Selline mõlgutus saigi mulle algimpulsiks teha lavastus “it’s nothing really” - unustada kõik oma programmeerimisoskused, suruda maha endas video- ja helikunstnik, tantsija, koreograaf, harrastuselektroonik ja ei tea kes kõik veel. Minna saali ja alustada tööd, lülitades asju sisse ja välja. *On* ja *off*. 1 ja 0. Alustada nõ kõige madalamast bineaarkoodi alustalast ja üritada sellisel tasemel tehnoloogiat teatrisse integreerida ja vaadata, mis saab. Ja olla lahti kõigele. Tegemata eelistusi, kes on tantsija, kes on prožektor, kes on kõlar ja kes on laptop.

Kui läheneda teatrilavale selliselt tasandilt - olla temaga võrdne -, saad aru, kui palju ressursse, infot ja potentsiaali ta sisaldab endas juba enne, kui sa “lendad peale” oma lava- ja valguskujundusega, üritades panna ruumi oma ideed võimendama. Minu jaoks avas selline mõttekäik täiesti uue maailma - valguse ja heli abil sa “animeerid” ruumi ja vaatajana oled sa nii “kikkis” kõigele emotsionaalset laengut omistama, et sa oled nõus uinutama oma kaine, skeptilise mõistuse ja jääma uskuma, et teatriruum tööpoolest elab ja omab oma “lugu”. Mida tahes. Tõstes varjust välja midagi, mis on kokkuleppeliselt nähtamatu - nt kõlar või prožektor -, saab ta oma figuuri ja karakteri ning sa hakkad jälgima, mis ta laulab ja mis ta teeb. Mõistad, et ta ei saagi teha muud, kui vilkuda või mängida heli... ilma “teatraalsete” lisanditeta. Ootamatu oli minu jaoks, kui avastasin ühel hekel, et kogu etenduse tehniline *setup* on sama, kui ühel “päris” uue meedia tööil peab olema - paljukanaliline heli, DMX interface, Apple’i laptop, isegi programmeerimiskeskond... Kuid erinevalt tüüpilisest uue meedia teatrietendusest on tehnoloogia, tänu millele etendus teoks saab, täielikult tagaplaanil ja tulemuseks hoopis mõtlik ja poeetiline teatrietendus. Kuigi on tegemist minu sooloetendusega, on “it’s nothing really” minu jaoks eelkõige mu duett teatriga. Oleme kahekesi.

Taavet Janseni soololavastuse “it’s nothing really” esietendus Kanuti Gildi SAALis 15. jaanuaril, samas etendused ka 17. ja 18. jaanuaril ning 16. jaanuaril Viljandi Kultuurikolledžis.

Kunst ON parim

Intervjuu Hendrik Kaljujärvega (NO99)

Kas sa oled osalenud tänavarahutustel või seda isegi õppinud?

Jah, olen küll. Ma olin Belgias seotud ühe organisatsiooniga, mida mõnedes nimekirjades nimetati isegi terroristlikuks, aga see ei vasta tõele. Aga olen osa võtnud küll.

Mille vastu?

Peamiselt tegelesime me tuumarelvadega.

Belgias?

Muidugi. Sul on terve Euroopa ameeriklaste tuumarelvvi täis. Neid on Belgias ka, aga ameeriklased ei tohi neid välja lasta, belglased tohivad. Eks nad teevad kokkuleppe, kui läheb *actioniks*.

Mida te tegite?

Igal aastal on näiteks nn *bombspottingud*. Eestis on vist ka seadus, et sa võid sooritada väiksema kuriteo, kui see aitab ära hoida suurema kuritegu, näiteks tungid põlevasse majja, et päästa kutsikas. Kuna tuumariigid on alla kirjutanud paktille *Non-Prolefiration Treaty*, mis käsib allakirjutanutel desarmeeruda, siis kuna keegi seda ei täida, on sul seaduslik õigus tungida tuumabaasi, et läbi viia desarmeerimist, sest tuumarelvade olemine on veel ebaseaduslikum kui sissetungimine.

Igal aastal mobiliseeritakse üle Euroopa tuhandeid aktiviste, tehakse plaanid ära – võimud muidugi teavad kõike – ja siis näiteks esmaspäeva hommikul minnakse. Sind võetakse muidugi kinni, aga sul on taskus juristi paber, näitad ja nad lasevad sind lahti. Aga eesmärgiks ei olegi desarmeerimine, vaid tähelepanu võitmine.

Miks sa eestlasena läksid Belgiasse tuumarelvade vastu võitlema?

Ega ma päris täpselt ei olnud teadlik, mis seal sünnib. Esmalt läksin kultuurilise kogemuse järele, kuid ma tunnen siamaani, et nad võitlevad lihtsalt õige asja eest.

Tänavarahutusi nad ei organiseerinud?

Ei. See oli vägivaldne, põhimõtteliselt. Kui sinu üritusele lendasid kohale süütepudelitega ja näomaskidega tüübid, nn adrenaliinuristid, siis lõpetasime meie kohe oma ürituse ära. Televisioonis näed sa aga muidugi neid lõhkujaid, sest kellele pakub huvi vaadata hipisid, kes istuvad, loosungid käes?

Ent lisaks toimuvad ka salajasemad väiksemad aktsioonid. Kui Bush külastas Brüsselit, siis oli esmalt tänavatel suur meeleväljendus, mis läks lõpuks muidugi vägivaldseks, aga siis meie organiseerisime väikese *sub*-ürituse relvatootja Lockheed Martini kohalikus kontoris. Meil õnnestus sinna sisse tungida ja ülemuseni jõuda ning temaga veidi juttu ajada. Ta oli muidugi väga hästi ette valmistunud. Ma arvan, et neile on isegi selleteemalised koolitused.

Kaamera oli teil kaasas?

Ei, neid kiputakse ära võtma. Fotosid tehti, need on üleval: <http://www.motherearth.org/photo.php>.

Mis mulje tagantjärele vaadates on?

Eks need anarhistid olid veidi sinisilmsed, reklaamlausetes ohvriks langenud. Nad ei mõtle reaalselt, vaid lendavad ka peale demagoogiaga: milleks meile tuumarelv, kui me seda niikuinii ei kasuta? jne, selle asemel, et kuidagi diplomaatilisemalt läheneda. Neil oli ka poliitilise lobi meeskond, aga mulle tundub, et neilgi lasti lobitööd teha ainult sellepärast, et neid tegelikult vaigistada.

Sa oled öelnud, et anarhism on sinu arvates kaotanud oma jõu, muutunud ka äraostetuks?

Jaa.

Kas Eestis oleksid säärased aktsioonid võimalikud? Kas sa ise teeksid?

Ma arvan, et Eestis võiks neid muidugi rohkem olla. Eestlased on praegu veel alles puberteedieas ja ilmselt nad ei taipu, et maailm on suurem kui väike Eesti. Ent ma loodan, et varsti globaalse vastutuse tunne ikkagi tekib. Mina ise? Mul on veel ideoloogiline baas liiga nõrk.

Kaasa lööksin kindlasti, kui kaastunne tekib. Ise korraldama ei hakka. Kodanikuna muidugi käitun vastavalt enese moraalsete ja eetiliste tõekspidamistele ja seetõttu olen pidanud ka palju kokku puutama teemadega, millede vastu mujal Euroopas suuri demonstratsioone läbi viiakse. Näiteks ma keeldun sõjaväkke minemast, olgugi, et mu vaimne ja füüsiline tervis vastavad nõuetele. Lihtsalt panduna olen ma patsifist. Ma ei ole nõus läbima treeningut, kus mind koolitatakse tapma teist inimest jne. Ja ma arvan, et igale inimesele tuleb vastu tulla, kui tal tõepoolest on mõjuvad põhjused.

Siinkohal muidugi lennatakse kohe peale, et kas sa pole valmis oma isamaa eest seisma ja sa oled reetur ja nannipunn. See on vägivaldne.

Mida üksikisik saaks Eestis teha?

Ei saa oodata, et iga inimene oleks geenius. See on tavaline taktika: kui sa millegi vastu protesteerid, siis sulle öeldakse, et paku mingi parem lahendus, õigem vastus.

See pole üldse oluline. Küll aga on väga palju võimalusi oma solidaarsuse näitamiseks. Kasvõi kunstis. See on isegi kõige parem variant. Ja kunst ei peaks ühelt poolt muutuma poliitikaks, aga teiselt poolt ei tohiks ta unustada ühiskonna valupunkte. Sest sa ei pea andma lahendusi, vaid panema inimesed mõistma, et on probleem.

Mis on sinu jaoks anarhism tänapäeval?

Eelkõige on ta väga salakaval ja ohtlik mõiste, mida ei tohiks ülepeakaela ja üleliia kasutada. Ma arvan, et tänasel päeval tuleks anarhismi võtta ikkagi lähtudes individidest, sest anarhismis on minu arvates individid kõige olulisem. Sisuliselt on anarhist see inimene, kes üritab ennast ümbritsevast keskkonnast vastu võtta kõik signaalid ja suhestuda nende kõigiga korraga. See on Hasso Krulli poolt ühes artiklis nii öeldud, see mulle väga meeldis. Nii ongi. Paraku on ta tänapäeval väga vääralt mõistetud mõiste.

Mis tema väärarusaamise juures kõige halvem on?

Kõige tavapärasem dogma, et “anarhism on kaos”. Nii on ka sõnaraamatus, muide. Anarhistlik ühiskond on paljude arvates selline, kus ei peaks olema seaduseid.

Aga peaks?

Loomulikult. Sa ei saa ilma kokkulepeteta, see on iseenesestmõistetav. Oluline on konsensus, kokkulepe: kõik peavad järeleandmisi tegema. Ma usun sinisilmselt, et see on täiesti võimalik. Praeguseks hetkeks on selleks kõik tingimused kadunud, sest asi hakkab kasvatuses, maast-madalast.

Mismoodi?

Sulle ei anta muud võimalust. Öeldakse, et “tasuta lõunaid ei ole”, mis on juba iseenesest väga vägivaldne väljend. Sa ei saagi uskuda, et keegi võiks sinu vastu olla solidaarne või et tal on empaatiavõime, mis ei ole seotud tema enese kasuga või huvidega. Võib-olla see siiski on võimalik, aga... raske uskuda. Kõik tahavad elada ju hästi.

Sa ütlesid, et konsensus on kunagi tulevikus võimalik ja seega praegu ei ole olemas konsensust. Seega: kellegi huvid on paremini esindatud kui teiste huvid?

Loomulikult.

Kas see on niisama lihtne, et kapitalistid elavad tööliste kulul või on see kuidagi peenem?

Eks ta on peenem. Inimese õnnetunde jaoks on aga tema argipäevased asjad neli korda olulisemad kui mingisugused kõrgemad väärtused või elukeskkond, kus ta elab, ja neile ei tule ehk pähegi mõelda selle peale, et nende huvid on vähem esindatud. Aga teisalt: näiteks igal aastal

koostatakse koolide edetabel. Seal saab juba alguse vahetegemine.

Minu kool ei ole kunagi esisajasse jõudnud.

Minu oma ka mitte. Ma arvan, et “eliitkoolides” sisendatakse õpilastele arusaama, et nad on erilisemad ja kannavad suuremat vastutust ühiskonna ees kui ülejäänud. Tegelikult käivad nad samasugustel pidudel ja jooivad sama õlut kui teised.

Kas praegu ei kõnele ehk meie kibestumine, et meie koolid ei ole esisajas?

Küsimus ei olegi niivõrd ebavõrdsuses, sest lõppkokkuvõttes sepiitseb ikkagi iga inimene ise oma õnne. See, kus koolis sa käid, ei määra midagi. Inimene peab endasse piisavalt uskuma, aga ma arvan ka, et kui keegi temasse ei usu, on tal endal ka raske endasse uskuda. Võrdsusega ei ole siin eriti midagi pistmist.

Millel sinu optimism, et asjad võivad paremaks minna, põhineb? Paljud ju enam ei looda.

Ei looda jah, kahjuks. Mina arvan, et inimesed on loomult ikkagi head ja solidaarsed. See on samas demagoogia: kui sa kellegi käest küsid, kas ta tahab, et oleks rahu ja vägivalda poleks, siis loomulikult ütlevad kõik, et muidugi. Aga Tõnu Viik tõi ükskord näite inimese arhetüüpsuse kohta: kui sa annad inimesele tema ema pildi ja käsid noaga lüüa, siis keegi ei tee seda, kuigi kaine mõistusega annad aru, et tegu on fotoga. Ometi sa ei löö. Müstiline usk, et kuidagi võib see lõök mõjutada, see ongi inimese arhetüüpne olemus.

Miks siis kõik nii halvasti on, kui inimesed head on?

Sest otsuseid ei langeta kollektiivid, vaid väike ring inimesi. Ja ma arvan, et nad usuvad, et nemadki teevad ainult head ning seetõttu on ka teatud mõttes ebaõiglane neid rünnata.

Millised meeleolud Euroopa võitlevate vasakpoolsete seas on?

Eks nad panevad ennast ikka kannataja rolli. Ka õigustatult, neid ikka kiusatakse, kuid üldiselt on nad siiski õnnelikud inimesed, kellel on kirg, et kõik oleksid õnnelikud. Nende igapäevaelu ei ole täis tasakaalutust ja purunemisi.

Kas neis on ka veel seda 60ndate optimismi?

Nende seas on muide väga palju vanamehi, kes 60ndatel olid ka rivis. Kui sul on ettekujutus pika habemega Jeesuse-väljumusega hipidest, siis neid oli seal lademes. Ja nad on targad, erinevalt noortest, kellest enamik leiab, et see on lahe eluviis ja pealegi aitan teisi ka. Vanakesed seevastu on intelligentsemad, teavad, mida nad teevad ning lisaks on nad inimsõbralikud – kõigi vastu.

Teater ON sport

Aare Pilv

Käisin hiljuti Pärnus, jalutasin seal ringi ja Koidula pargi juures nägin üht uut hoonet, mis oli nii uus, et seda polnud isegi kaardi peal. Mu esimene mõte oli, et kas see pole ehk mõni kirik või pühakoda, ukse vahelt aga nägin lapsi sportimas ja oli selge, et see on hoopis võimla. Hiljem uurisin järgi, et see on Pärnu Kuninga Tänav Põhikooli võimla, mida kasutab ka mitu Pärnu kesklinna gümnaasiumi.

Aga saanud aru, et tegu on võimlaga, tundus see mulle miskipärast väga endastmõistetav – et kui üks maja, mis võiks olla kirik, pole kirik, siis on ta võimla. Siin võib olla mitu asja, mis selle nii endastmõistetavaks tegid – nt see, et Tartus on Tiigi ja Pepleri nurga peal üks hoone, mis kunagi vanasti oli Maarja kirik, aga pärast sõda oli kasutusel EPA spordisaalina; või siis teine kirik, Tartus Riia maanteel asuv Eliel Saarise projekteeritud Pauluse kirik, samasugusest punasest tellisest hoone, mille külgtiivas asus nõukogude ajast kuni veel 2001. aastani Eesti Spordimuseum. Või siis see, et kunagi oli Tartu Elu Sõna kogudus sellises kaarhallis, mis sarnanes ühe Viljandi gümnaasiumi spordihalliga.

Ühesõnaga, avastasin, et kuskil minu ajusoppides on kirikul ja võimlal midagi oluliselt ühist, nii et kui kirik osutub võimlaks või vastupidi, siis on selles mingi varjatud loogika.

On see siis sport?

Kuid tol hommikul oli selle assotsiatsiooni taga veel midagi. Nimelt – eelmisel päeval oli Eesti Päevalehes kirjutanud Kristjan Sarve aktsioonist Andres Keil: “Lavastaja on lahkunud pärast kolme esituse kuulamist – teater ei ole sport. Nii olla ta öelnud. Nii rahvas räägib. On see siis sport?”

See ütlus – “teater ei ole sport” – oli minus tekitanud nõutust, see tundus mulle kuidagi ebaõiglane või ülekohtune, aga ma tundsin, et vastuväide “Sarve aktsioon polnudki sport” oleks kuidagi poolik. Aga seal Pärnu kirikvõimla ees seistes sain ma aru, see kirikute ja võimlate ühtesulamine tegi asjad mingit hämarat teed pidi selgeks. Sain aru, et kübaraga lavastaja ülus pole mitte ebaõiglane, vaid lihtsalt ebaõige; et tegelikult peaks vastuväide talle kõlama mitte “on see siis sport?”, vaid “on küll, teater ON sport“. Või vähemalt: kui on sport, siis ei tähenda see, et teatrit pole. Ja ma ei mõtle seda võtmes “sport kui teater”. Ma mõtlen seda just nii: teater kui sport.

Sarve puhul ei ole mõtet tema aktsiooni sportlikku aspekti eitada – loomulikult on see väga spordipärane, et võetakse ette mingi eesmärk, mis nõuab head füüsilist ja psühholoogilist vastupidavust, ning siis püütakse see eesmärk saavutada. Sarve aktsioonis oli see spordile omane *saavutuslikkus* selgesti olemas. NO99s toimuvat on varemgi spordiga seostatud – kas mitte “Hirvekütti” ei nimetanud üks loomenõukogu liige (Hanno Soans?) kunagi “sporditeatriks”? Kas mitte Ojasoo ei maininud

kunagi positiivsena seda, et prooviruumis on tunda higilõhna?

Aga kui ma ütlen “teater ON sport”, siis pean ma selgitama, mida ma selle spordi all siin täpsemalt mõtlen, või mida ma ei mõtle. Ma viskan siinest spordimõistest välja kõik selle, mis temas on tänapäeval meelelahutuslikku, show-business’likku, ärielist; teisalt viskan ma sellest välja tervisesportlikkuse, st spordi kui lihtsalt keha liigutamise. Ma viskan spordist õigupoolest välja ka võistluslikkuse, konkurentsiga seonduva (kui üldse võistlemisest rääkida, siis võistlemisest endaga). Ma jätan spordile siinkohal alles selle, millest annab aimu tema esialgne nimi – “gümnaastika”, mida praktiseeriti gümnaasiumides, st tõlkes kehalised harjutused, mida tehti *gymnos* ‘alasti’ (st ta sai oma nime sellest iseärasusest, et ta oli ainus avalik tegevusala, mida tehti alasti). Ja sporditi jumalate auks – peale olümpiamängude, mis toimusid kogu panteoni silme all, oli ju ka eraldi jumalustele pühendatud võistlusi –, st sport oli omalaadne jumalateenistus.

Ja ma jätan spordile alles selle tuumse osa, miks teda siiski kultuuri osaks peetakse. Kui ma olen mõelnud, mis on spordi mõte tema viljeleja jaoks (ja mitte spordihuvilise jaoks teleka ees ega lihtsalt tervisliku inimese jaoks), või mispoolest siis ikkagi sport on kultuuri valdkond, siis ei oska ma leida muud, kui et sport on tahte kultiveerimine. Sport tema õilsaimas tähenduses ja vormis on puhta abstraheeritud tahte valdkond (nii nagu filosoofia on puhta teritatud mõtlemisvõime valdkond). Inimene võtab ette mingi eesmärgi, pingutab oma taht selle saavutamiseks.

Tahtest

Tahe on see, mis teeb inimese isandaks enda üle – tahte kaudu suudab ta teha midagi, mis iseendast ei juhtuks. Tahe on see, millest sünnib vabadus, selline vabadus, mis pole vabadus-millestki, vaid vabadus-millekski.

Mida tahe ei ole? Tahe ei ole soov või iha. Soov ja iha on tunded, tahe on otsus. Tahe on mõtlemise ja tegutsemise omavaheline pidevus, mitte pelk hingeliigutus. Jah, tahe on otsus, mis nõuab teatavat enesest väljumist. NO99 vanu kavalehti sirvides lugesin jällegi seda intervjuud, mis ilmus “Kuningas Ubu” puhul ilmunud lehes. Räägime seal auto (ja mobiiltelefoni) poolt antavast vabadusest (“vabadusest”) ning sellele vastanduvast teistsugusest vabadusest (mille annab nt bussi- või rongisõidu regulaarsusele ja passiivsusele allumine), ja ma ütlesin muuhulgas: “vabaduse- elamus on seda suurem, mida korraldatum ta on, sest korraldatusest tuleneb teatav iseeneslikkus või voolavus, ei pea enam vabadust kuidagi “sättima”. ... See on küsimus spontaansuse väärtustamise mõttekusest; auto (nagu mobiiltelefongi) tekitab usu, et “millal iganes ma tahan kuhugi minna ...”, nii ma kohe ka võin seda teha,” samas kui tegelikult pole asi minu tahtmises, vaid selles, et see sõidu- või kõneriist tingib ise selle, et

ma “võin, järelkult tahan”. See on vaba spontaansuse ideaal – anda järgi oma käsutuses olevate vahendite kutsele tahta neid kasutada; aga see pole veel vabadus. Vabadus on võime mitte tahta, kuigi sa võid. ... Ja sellest punktist on juba igasugune rituaalsus ainult vabaduse teostamise abivahend, mitte piiraja.”

Vabadusest

Nii ma tollal kirjutasin, ja täiendan nüüd – vabadus on võime mitte tahta seda, mida sa võid, ja ühtlasi ka võime tahta seda, mida sa ei või (aga ometi tahad ja lõpuks teedki). Kui ma nüüd vabadust ja tahtet niimoodi seon, siis see on midagi, mis jällegi on iseloomulik noile kahele asjale – spordile ja religioonile. Mõlemale on omane see, et tahetakse midagi, mida praegu-veel ei võida olla, ja jäetakse sihilikult tahtmata see, mida praegu-juba võidakse. Ja mõlemale on omane teatav rituaali poolt loodav raamistik, piirang; õigupoolest see rituaal, see distsipliin, mida spordis kujutavad endast mingile ühele spordialale keskendumine või religioonis selle riitused, see ongi see, mida ei olda, aga mida tahetakse. Oluline on see, et tahetakse midagi, mis asub väljaspool, tahte sihiki on täita, viia täide teatav endast väljaspool olev vorm – maratonidistants, altruistlik ja *ennast-salgav* tegu. Nood vormid pole aga iseendast eesmärgid, nad on vahendid vabaduse kogemise jaoks. Keha iseendast on juba midagi välist – panna keha tegema midagi, mida spontaanselt ei olda, tähendab juba tahta mingit “sealpoolset” eesmärki, sest see seisab väljaspool meile iseeneslikult tulevaid soove ja ihasid. Rituaali poolt ületatakse spontaansus, tehakse seda, mida spontaanselt ei võida, vabanetakse oma toimimises võimise-kategooriast ja ollakse vaba, voolav. Tahe on seega paradoksaalsel kombel mitte “endaks-jäämine”, vaid julgus anduda kogu oma keha ja hingega “mitte-endale” – see julgus eristab pelka soovi tahtest.¹

Ja kui nüüd selle järel öelda, et teater on sport (olles spordist esile koorinud tema religioosse tuuma), siis on see minu arvates täiesti võimalik. Teater võib olla kirikvõimla, selle eelduseks on distsiplineeritud, tahtmiseks valmis näitleja, kes annab ennast 99-kordse monoloogi “sõidutada” või kes loobub tahtmast olla spontaanne ja annab oma keha tegelasele üle. Teater võib olla selline kirikvõimla ajastul, mis on ammu sekulariseerunud ning kus sport on muutumas pelgaks majandusharuks. Mitte olla publiku ja näitlejaegode ihade rahuldamise koht, vaid koht, kus toimuvad tahtmise rituaalid – seegi on üks teatri võimalusi.

¹ Ma panen tähele, et mu mõttekäigud kõlavad üsna nietzschelikult – ka tema kõneleb sellest, et tahe vabastab, *amor fatist* kõneldes sõnastab Nietzsche seda ka kui mineviku tahtmist (ja tahtmise kaudu mineviku lunastamist), väljendi “oli” ümbervormimist väljendiks “nii ma seda ju tahtsin”, st ta räägib samuti tõelise tahte puhul millegi sellise tahtmisest, mis seisab olla-võidavast väljaspool – et alles selline tahtmine vabastab. Kas mu arutlus aga tervenisti nietzschelikku raamistikku on üle kantav, seda ma ei tea, seepärast jäägu ta siipaika.

Anna-Stina
Fotograaf

TALV 2008

Zodiaak: kaksik

Hobid: pimedas pildistamine

Lemmikfilosoof: noam chomsky

Lavastaja: aléksandr pepeljajev

Lavastus: kuningas ubu

Tsitaat: "are you talking to me?"

Fotograaf: roger ballen, duane michals, sophie calle,

francesca woodman, sarah moon, bettina rheimes,

antoine d'agata

Toit: sefiir

Film: Zerkalo, Week End, Mulholland Drive

Aastaaeg: periood kevade ja suve vahel

Õnne valemit ei ole olemas

Pilk NO99 proovisaali: Shakespeare'i "Perikles"

Gert Raudsep: Proovide alguses rääkis Tiit [Ojasoo], et "Perikles" on vaesusest ehk sellest, kuidas inimeste eesmärgid on seotud materiaalsete väärtustega ehk siis – õnnelikuks olemisest. Hakkasin ühel päeval lugema "Tuhande ühe öö muinasjuttude" järelsõna, kus kirjutatakse, et kõik sealsed põhilood on seotud uljuse ja ettevõtlikuse ülistamisega. Ja samas seisus oleme meie praegu oma ühiskonnaga, kus teel õnneni on ainult üks valem: ettevõtlikkus, uljus, tegusus, aktiivsus. Kõik muu on välistatud.

Perikles saab aga õnnele esimest kord lähemale siis, kui ta istub rannale maha ja asjad hakkavad tema juurde tulema. Seda on labane öelda, aga "õnne valemit ei ole olemas", ning sellest minu arvates tükk räägibki. Rabeled või ei rabele, aga õnn tuleb ikka läbi enda tundmist ja selle juurde, kes on selle ära teeninud. Ja kes otsustab, et sa oled selle ära teeninud? Ise otsustad. Nagu Bergman ütleb: elu on täpselt nii palju väärt, kui sa seda ise hindad. Ma arvan, et sellest räägimegi: õnne valemil võimatusest. Ja sellest, et Perikles ei sõida oma soovidega kellestki üle. Kuid olgem ausad – meil on kaks kuud esietenduseni.

Sa ütlesid ühes proovis, et sinu jaoks on uskumatu, et Reformierakond on lihtsate inimeste seas niivõrd populaarne. Miks?

Samast asjast räägib ka Hendrik [Kaljujärvi] TSOONI intervjuus, kui ta ütleb, et organiseeritud kodanikuaktsioonid on Eestis praegu võimatud, sest me oleme veel puberteedieas. Ei ole võimalikud, sest ühiskonnas ei ole tekkinud klasse. Inimesed ei teadvusta endale, kes nad on ehk nad ei teadvusta oma kohustusi ja vastutusi, kuid mina arvan, et õnn tuleb just läbi oma kohustuste teadvustamise. Kui ehitustööline seab endale eesmärgiks saada Rootsi kuningaks ja arvab, et selles peitub tema õnn, siis ta ei saagi kunagi õnnelikuks. Kõik on lihtsad ja labased asjad, kui neid sõnastada püüda.

Seesama tänase Eesti ehitustööline ei püüdle mitte õnne poole siin ja praegu, vaid ta arvab, et ta on siin ajutiselt ning kord tuleb parem elu, mil tema on kunn ning võib teisi kamandada samamoodi, nagu praegu temaga tehakse ja seepärast hääletangi Reformierakonna poolt, kuigi mind ta ei esinda. Rollid ei ole ühiskonnas jagatud: kes mida teeb.

Mida teater saab teha?

Eile tekkis meil proovisaalis taas vaidlus, et kellena näitleja - siis, kui ta enda nime all esineb - lavale läheb: kas rollis või iseendana või kellena? Ma arvan, et laval olemine on alati teine asi, see on alati kunstiline akt, esinemine, aeg liigub teisiti. Sa ei ole lava peal kunagi see, kes sa oled kodanikuna. Sa oled laval sina ise ja veel miski, ja see miski moodustub avalikust üksiolemise, avalikust koosolemise ja selle kõige pealtnägemisest. Teistmoodi reaalsus, paratamatult. Ja seetõttu ei saa teater ka kunagi "päriselt" poliitiline olla. Ta on ju ikkagi teater.

Sa ütlesid kunagi, et "Periklese" ja üldse Shakespeare'i puhul tuleks keskenduda arhetüüpidele. Milline on "Periklese" arhetüüp? See ei ole ju päriselt nii, et vaeslaps leiab tugeva tahte ja hea vedamise abil suure õnne, kuna Perikles alustab juba suhteliselt healt lähtepositsioonilt: ta on prints.

See ongi pigem arhetüüpne valitseja vastutuse võtmise lugu. Ta saabki siis õnnelikuks, kui ta tajub oma vastutust. Ta teeb, mis on tema kohus.

Ta ütlebki:

Ei karda enda, kardan nende pärast, sest mina olen ju see tüvepuu, mis juurtel rahus kasvada peab laskma

See on päris alguses, kui Perikles on veel enesekindel, uljas ja eksimatu nooruk: ta teab, et ei eksi mitte kunagi. Ja kui ta ikkagi sunnitakse tegema ebakindlaid ja vastuolulisi valikuid, siis pannakse ta tegelikult ka proovile. Kuid lõppude lõpuks on kogu küsimus ikkagi vastutamises: kas Periklese moraal ja eneseusk säilivad ka siis, kui temale soodsad olud muutuvad mereõnnetuseks, vaesuseks, hädaks ja alanduseks? Kas ta vastutab siis samamoodi oma tegude eest kui siis, kui ta prints oli?

Samamoodi on küsimus ka näiteks neis kolmes lihtsas kaluris, kes Periklese mererannalt üles korjavad: nende jaoks tähendab vastutamine oma perekonna äratoitmist ja õnnelikuks teebki neid just selle kohustuse täitmine. Mõõtkava on võib-olla Periklesest erinev, aga vastutus on täpselt sama suur.

Ja milline on näitleja vastutus?

Olla inimene.

Kas see, et tegemist on Shakespeare'iga, muudab sinu jaoks teemakäsitluse kuidagi võõramaks?

Ei. Shakespeare'i on mõnes mõttes ju väga lihtne teha, sest seal ei ole ühtegi põhjuseta asja. Ma ei tegele kõrvalt muude asjadega: miks ta nii kirjutas? on see geniaalsus või lollus? mida ta n ü ü d mõtles? Shakespeare'i puhul on selge, et kõik on läbi mõeldud ja põhjusega, sa pead lihtsalt lahenduse leidma. Sa pead mosaiigi kokku panema ja seal ei ole kogemata eelmisest piilupardipuslest jäänud tükke, mida sa mikipuslesse toppima pead. Shakespeare... kindel värk ja suur rõõm. Ja loomulikult keeruline.

Ma ei viitsi ju vaadata järjekordset lavastust, kus inimesed on kostüümid selga pannud ja lihtsalt mängivad. Küsimus ei ole esteetikas, sa võid ka "Periklest" teha kasvõi nukkudega, kui see sulle meeldib, aga küsimus on alati selles, miks ja millise tahtega sa midagi teed. Teha Tšehhovit või Shakespeare'i lihtsalt sellepärast, et nad on Tšehhov ja Shakespeare, on täiesti mõttetu. "Näitlejatel on huvitav ragistada rolli kalla!" – ma olen sellest suhtumisest tõeliselt tüdinud. See on masturbatiivne teater – teater, mis tegeleb ainult teatriga, ja näitleja, kes tegeleb laval ainult enda rollisooritusega.

Näitlejana laval olemine on kontrollitud protsess, seal ei ole tegelikult midagi juhuslikku. Inimene suudab tegeleda mitme mõttega korraga ja lavalolek on täpselt sama asi: sa oled midagi mõelnud, teed seda ja järeldad midagi edaspidiseks. Need kolm hetke – minevik, olevik ja tulevik – on teatud "jumalikel hetkedel" koos ja nende hetkelisel puudusel tuleb nad juba ette planeerida.

Nojah, aga see on selline idealistlik tehniline jutt.

Möödunud aastal käis trupp Indias, et ette valmistada end „Periklese” proovideks. Kas see, kuidas inimesed Indias elavad, annab end Sinu jaoks ka proovides (või mujal) märku?

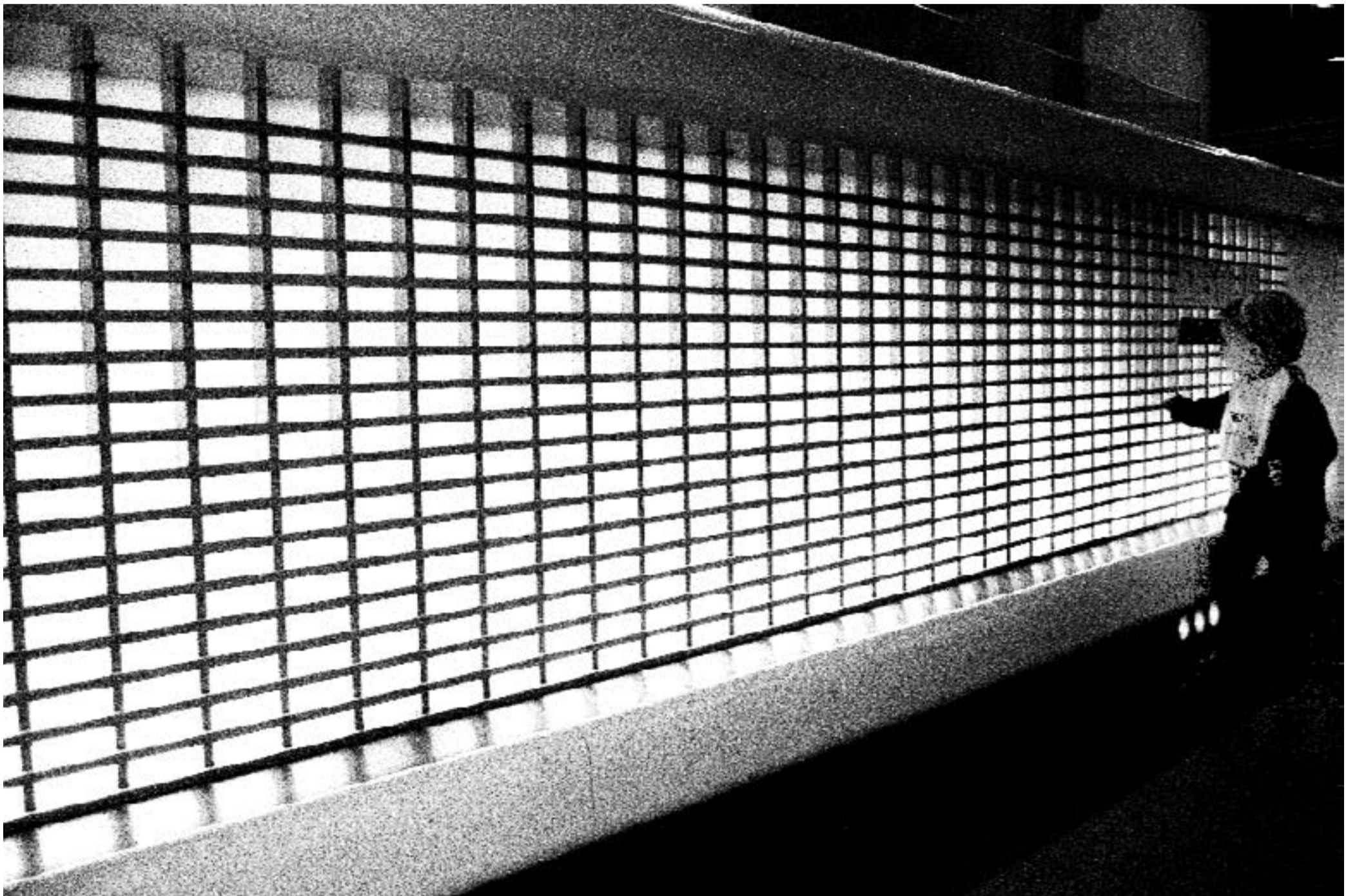
Kindlasti. Kuigi Öhtumaa inimesele võib tunduda arusaamatu, et valitsevad kastid tahavad ja alamad kastid suudavad ikka veel niiviisi elada. Meil siin oli revolutsioon juba 18. sajandi lõpus ära. Aga see on täpselt sama, millest ennist rääkisime – inimesed tajuvad oma kohustusi ning on õnnelikud ja õnnatud nii, nagu nad seda suudavad. See on ka vaesuse teema – ei ole mõtet ehitada õhulosse, sest kui sa seda käega katsuda ei saa, tajudki ennast vaese ja õnnetuna. Vähenõudlikkus on märgusõna, mis minu jaoks Indiaga seostub.

Tiit Ojasoo lavastuse "Perikles" esietendus on teatris NO99 14. märtsil.

Täiuslik Vaikus - avastamata uue ja avastatud vana ristteel

Märt-Matis Lill

Veebruari keskel on Eestisse oodata värsked tuuli uue muusika maastikul. 13. kuni 17. veebruarini toimub plaadifirma ECMga seotud muusika festival „Täiuslik Vaikus”, mille üheks naelaks on kahtlemata NYJD Ensemble'i kontsert 13. veebruaril.

ECM on kaasaegsetest plaadifirmadest kindlasti üks tuntumaid ja samas algupärasemaid institutsioone, kelle tähtsus küündib oluliselt kaugemale muusika plaadistamisest. Just uue otsimine, avastamine ja selle toomine kuulajateni on see, mis andnud ECMle ainulaadse positsiooni, kuivõrd tänapäeval ei ole suurematel ja edukamatel plaadifirmadel tavaks rõhuda sisutihedusele ja uudsusele. Meie õnn on, et plaadifirma asutajale Manfred Eicherile on jäänud eesti muusika oluliselt silma. Selle üheks põhjuseks on kindlasti asjaolu, et kaasaegsele süvamuusikale keskendunud sarja ECM New Series teke 80ndate alguses käis käsikäes Arvo Pärdi läbimurdega läänes.

Eesti muusika on sestpeale regulaarselt olnud ECM-i plaaditel esindatud. On üsna loomulik, et oluline osa selles oli ka Erkki-Sven Tüüri muusika jõudmisel rahvusvahelisele areenile 90ndatel aastatel. NYJD Ensemble'i kontserdil kõlab Tüüri sooloviili teos „Confession”, mis - nagu Tüüri puhul juba tavaks - on kõlanud juba esiettekandena välismaal ja nüüd siis esiettekandena Eestis.

Kui Tüüri võib siiski eesti kontserdilavadel õnneks üsna regulaarselt kuulda, siis ülejäänud NYJD-Ensemble'i kontserti kava koosneb autoritest, kelle looming kõlab kahjuks Eestis kas haruharva või üldse mitte. Neist paar nime kuuluvad aga kindlasti 20. sajandi kõige olulisemate heliloojate hulka. Üheks selliseks on 1926. aastal sündinud juudi-ungari päritolu Györgi Kurtág, kelle teostele on omane pea äärmusliku intensiivsuse viidud keskendus. Kurtág on nagu maagiline realist, kelle teoste väikesed vormid, luubi alla võetud detailid ja napid kujundid avavad omaladse võlumaailma, milles justkui kauge kajana kõlavad vastu Anton Weberni omaaegsed radikaalsed eksperimendid lühiduse ja taandatuse vallas. Ettekandele tulev *Officium breve* on omaladne reekviem, lahkunud sõbrale pühendatud mälestusteos, mis jätkab Kurtági teostes pea painajaliku järjekindlusega esinevat surma teemat.

Kontserdi teine nüüdismuusika klassik on tunduvalt helgem vanahärra - sel aastal 100-aastast sünnipäeva (sic!) tähistav Elliott Carter. See aristokraatlik ameeriklane on kulgenud terve karjääri vältel isepäiselt oma rada, sidumata end ühegi koolkonnaga ent oma ülimalt kompleksse ja süsteemse kompositsioonimeetodi kaudu mõjutanud lugematuid heliloojaid. Tema muusikale on omane eripärane energiaküllus, fantaasiarikkus ja rikkalikkus; midagi, mis seostub kuidagi iseenesest vanahärra enda imetlusväärset laia silmaringi ning päikeselise ja helge olekuga.

Noorematest ettekandele tulevatest heliloojatest omanäolisemaid on kindlasti taanlane Bent Sørensen. Tema teoseid on võrreldud selle nukra hävimise tundega, mis tekib vanu kunstiteoseid vaadates. Paljud Sørenseni teosed lähtuvadki just maalikunstiteostest. Nii ka siin ettekandele tulev „The Lady of Shalott”, mille kirjutamise tõukejõuks oli viktoriaanliku inglise kunstniku John William Waterhouse'i samanimelisest maalist tekkinud assotsiatsioonid.

Aga uue otsing ei tähenda sugugi ainult kaasaegsete heliloojate avastamist. Imetlusväärset kombel on ECMi uue muusika sarjas oma koht ka unustusse vajunud vanemal muusikal. Üheks konterdi põnevamaks teoseks töötab kujuneda Bachi kaasaegse Jan Dismas Zelenka triosonaat, mis oma kapriisse harmoonia, kummalise instrumendikäsitluse ja mingi erilise energiakülluse ja jõuga mõjub tõepoolest - jahmatavalt kaasaegsena. Zelenka kohta on teada, et Bach hindas teda väga kõrgelt. Ja muide, Bachi avastamine toimus umbes samamoodi nagu praegu Zelenka puhul - ta oli samuti unustusse vajunud helilooja, kelle teoseid hakati mängima alles pärast tema surma. Pärast Zelenka lummatavalt omapäraste teoste kuulamist tekib paratamatult küsimus, et miks see muusika on pidanud nii kaua ootama.

Täiuslik Vaikus

13.-17. veebruar 2008

Festivali kava

K 13.02 kell 20.00

Täiuslik Vaikus on festival, mida esitlevad koostööna Tallinna Filharmoonia ja plaadikompanii ECM. Viimane loodi Münchenis 1969. aastal Manfred Eicheri poolt.

Algselt peamiselt jazzisuundumusi üllitanud plaadifirmalt on tänaseks päevaks ilmunud rohkem kui 1000 plaati ning koos Arvo Pärdiva on tuule tiibadesse saanud ka nende sõsarfirma ECM New Series.

ECM on olnud ukseks maailma ka mitmetele meie teistele muusikutele, heliloojatele ja muusikakollektiividele. Tema roll on seda hinnatavam, et nende sisuline ja tehnilise teostuse kvaliteet kõrgelt hinnatud – teiste seas ka Grammyde poolt.

Festivaliga „Täiuslik Vaikus“ tuuakse Eesti publikuni mujal maailmas kõrgelt hinnatud heliloojate looming, mida siin pole varem kuulda olnud.

NYVD Ensemble: avakontsert

Kanuti Gildi SAAL

Möödunud sajandite avar ja mitmekesine muusikamaastik

György Kurtag (1926) Officium breve in memoriam Andreae Szervanszky op. 28 keelpillikvartetile

Bent Sörensen (1958) The Lady of Shalott keelpillikvartetile

Jan Dismas Zelenka (1675-1745) Triosonaat viiulile, oboele ja basso continuo

Erkki-Sven Tüür (1959) Confession sooloviilile

Elliott Carter (1908) Sonaat flöödile, oboele, tšellole ja klavessiinile

Thomas Larcher (1963) IXXU keelpillikvartetile

NYVD Ensemble:

Mihkel Peäske	flööt
Kalev Kuljus	oboe
Reinut Tepp	klavessiin
Harry Traksmann	viul
Juta Õunapuu	viul
Lilli Maijala	viola
Leho Karin	tšello
Mati Lukk	kontrabass

NYVD Ensemble'i stiilne ja hea maitsega kava keelpillikvartetile ja väikestele koosseisudele kõlab Eestis esmakordselt. Kammerlikult hörku ja peent muusikat barokiajast tänapäevani esitavad NYVD Ensemble'i solistid, värskete ideedega noored kunstnikud, kes hinnatud-oodatud juba ka väljaspool Eesti piire.

R 15.02 kell 20.00

Nostalghia – Song for Tarkovsky

Jaani kirik

Andrei Tarkovski ajatust filmiuniversumist ning tema värvide ja helide käsitlest inspireeritud emotsioonid

François Couturier:

Andrei Tarkovski on mu lemmikrežissöör. „Andrei Rubljov“ oli minu jaoks otsekui ilmutus. Sestpeale olen ta filme vaadanud üha uuesti ja uuesti... Nad on otsekui pikad poeemid, hüpnootilised oma aegluses, küllastunu vaimusega. Neis on väga vähe muusikat. Tarkovski armastas ütelda: „Olen veendunud, et film ei vaja muusikat.“ Igatahes oli ta väga meisterlik seda kasutama.

Nii pole ka minu soov olnud illustreerida tema filme mitte mingilgi moel, olen püüdnud lihtsalt väljendada emotsiooni, mida on tekitanud minus tema filmide vaatamine, inimesed, kes sellega seotud on (Anatoli Solonitsõn, Erlend Josephson, Sven Nykvist), see vähene muusika, mis seal kõlab (Bach, Pergolesi) ja isegi tema värvikäsitus.

François Couturier	klaver
Anija Lechner	tšello
Jean-Marc Larché	sopransaksofon
Jean-Louis Matinier	akordion

L 16.02 kell 20.00

Le Voyage de Sahar Anouar Brahemi trio

Mustpeade Maja

Ülimalt õrna, idamaist päritolu oud'i ning euroopa jõulisima muusikainstrumendi klaveri kooskõla, võrtsitatud akordeoni igatsuslike helidega

Anouar Brahem	oud
François Couturier	klaver
Jean-Louis Matinier	akordion

P 17.02 kell 20.00

Nik Bärtsch band Ronin

Rock Café

Funk, uusklassikaline, postmodernistlik, jazz, Jaapani rituaalne muusika - Ronin, see on erinevatel muusikalistel maailmadel põhineva esteetilise visiooni pidev uuenemine.

Nikolaus Bärtsch (Nik Bärtsch)
Kaspar Rast
Björn Meier
Andreas Puppato (Andi Pupato)
Stefan Haslebacher (Sha)

Vt ka festivali kavade kohta täpsemalt
www.filharmoonia.ee

Kanuti Gildi SAAL

in'no'sense

CO'STUFF (Eesti-Venemaa)

Kolme noore naiskoreograafi-tantsija uus lühilavastus. Natalia Fedotovskih, Olga Tsvetkova Ekaterinburgist ja Tallinnlanna Alisa Šnaider arutavad muuhulgas ka sellistel teemadel:

Mis juhtub siis, kui vaatad telekat, aga ei lülita seda sisse?

Kui istud diivanil ja lihtsalt jood või näksid midagi, siis kas see on tänapäeva mõistes meelelahutuslik tegevus?

Kuidas suhtuda situatsiooni, kus keegi jälgib sind?

Mis juhtub siis, kui lähed teatrisse ja ootad, et sind seal teenindataks?

Kas see tegevus, mida sa teed üksinda kodus, erineb sellest tegevusest, mida sa teed laval publiku ees?

Etendused 26/29/30 jaanuaril

Mõte Adamast ei olnudki nii...

Jarmo Karing/Christian Veske

"Mõte Adamast ei olnudki nii..." on novembris esietendunud kultuuriprojekt, mille teemaks mees ja mehelikkus.

Meie ühiskonnas on mees tugeva sotsiaalse surve all – mees peab olema edasipürgiv, edukas, agressiivne, kaitsev, otsustav.

Loeng-lavastuse aluseks on intervjuud eesti meestega Eestimaa erinevaist paikadest. Etendusega käib koos dokumentaalfilm, mis selgitab etenduse tööprotsessi ja fotonäitus.

Etendused 7/8 veebruaril

made in estonia maraton

"made in estonia maratonil" astuvad oma täiesti uute ning ainult selleks loodud lühilavastuste, filmide ja *performance*'itega üles pea kõik siinsed tegijad ja seda mitte ainult tantsuvallast! Alustatakse kell kuus õhtul ja lõpu aeg polegi paigas.

Kui Sulle tundub, et miskit kripeldab hinges ja see kripeldus mahuks ära Kanuti Gildi SAALi lavale ja 5-10 minuti sisse, anna meile teada (hiljemalt 15. veebruariks): saal@tants.ee

Baltoscandal 2008 esitleb:

Cargo Sofia – Tallinn

Nõukogude Liidu aegadel varustasid kaugsõiduautojuhid Ida-Euroopat teksade ja pornoajakirjadega ning Lääne-Euroopat Bulgaaria tee ja Poola juurvilljadega. Laienenud Euroopa Liidus on selle kunagise prestiižse ameti pidajatest saanud autotranspordi nomaadid: nad ei ela küll enam telkides, kuid neil pole ka veel internetti; nad töötavad ja elavad vähem kui kuue ruutmeetrisel pinnal ning nende selja taga on 40 tonni kaupa.

Stefan Kaegi (Šveits), Jörg Karrenbaueri (Saksamaa) ja Rimini Protokolli lavastus "Cargo Sofia" annab publikule võimaluse kahe tunni jooksul osa saada nende tänapäeva nomaadide elust. Lavastuse peategelasteks on kaks Bulgaaria kaugsõiduautojuhti - Nedyalko Nedyalkov ja Vento Borisov - ning nende kaubaveoauto, mille furgoon on ümber ehitatud vaatesaaliks. Juba rohkem kui kaks aastat veab see kooslus mööda maailma ringi oma kaupa - lugusid kaugsõiduautojuhtide elust.

Tallinnas annavad maantekauboid kaheksa etendust, mille käigus on publikul võimalik oma kodulinna näha hoopis teise rakursi alt - nad viiakse autojuhtide lemmikkohtadesse, maanteäärsetesse puhkepaikadesse, kõrvalteedele, kaubaladudesse ja mujalegi. See on elamus, mida ei suuda anda ükski raamat, ajaleheartikkel ega dokumentaalfilm.

Etendused toimuvad 4/5/6/7/8/10/11/12 märtsil.

Auto stardib õhtuti kell 19.00 Balti Jaamast Go Hotel Shnelli eest.

Piletid 200/170

Liitu maantekauboidega!
Vt ka www.baltoscandal.ee

Von Krahli Teater

Harmoonia

Autor, lavastaja, kunstnik Teemu Mäki

Eesti Vabariigi mitteametlik juubelilavastus vihast, majandusest ja naudingust. Sisaldab ühte vaheaega ja tasuta napsi!

Laval kogu Von Krahli trupp

Esietendus 29.jaanuaril 2008
Etendused 31.jaanuar ja
2/3/5/6/8/10/12/13/15/16/19/21/22.veebruar 2008

Etendus algab 19:00, sisaldab üht vaheaega ja kestab umbes 2 tundi ja 40 minutit

Täname: Eesti Kultuurkapital, Kultuuriministeerium, Tallink, TM Produksioon, Avision, GoHotel Shnelli, Raadio 2, 1182

Haned võlgu

Villu Tamme/Jaanika Juhanson

Esitavad: Villu Tamme & J.M.K.E / Päär Pärenson (Def Räädu Massive) / Ajar Ausma / TÜ Viljandi Kultuuriakadeemia 7. lennu teatritudengid

Iseseisvuspäeva tuules toob Teatrilabor taas lavalaudadele mängu ja ühiskonna piire kompava noortelavastuse "Haned võlgu". Mõõdunud augustis lühikese mänguperioodi tõttu etendusest ilmajäänud saavad vaadata sünteesi ja meediumiterikast lugu veebruari lõpus taas Von Krahli Teatris. Lavastuse muusika, mis koostöös Villu Tamme ja J.M.K.E.-ga säravaks esitatud, saab ka selleks ajaks plaadile ning fännidele kättesaadavaks.

Lavastaja Jaanika Juhanson tuletab meelde, et tegu ei ole punklavastusega selles mõttes, et lugu räägiks pungist või seda tehakse punk-stiilis: "Meie räägime piiridest. Inimeses, ühiskonnas, elus. Kus on piir pättide ja politseide ja inimeste ja hanede vahel. Kus on piir nalja ja rumaluse vahel. Mängu ja valu vahel. Me räägime lihtsatest asjadest. Et ahnus on nõme. Kitsarinnalisus ja sallimatus on vastik. Silmakirjalikkus on jäle. Aga vaatamata sellele on elada tore. Kas see ongi punk?"

Etendused 29. veebruarist 5. märtsini

Korraldaja Teatrilabor (www.teatrilabor.ee)

NO86

Perikles

Shakespeare/Ojasoo/Semper

William Shakespeare'i näidend räägib loo prints Periklesest, kes sihikindluse ning tahtega liigub õnne poole. Oma teel teeb ta läbi järgmised jamad: intriig perverdust kuninga juures, põgenemine koduriigist, mereõnnetus, vaesus, turniir tugevate meestega, uus mereõnnetus, naise ja lapse kaotamine, reetmine liitlase poolt... Ent lõpuks on laul taas tema huultel. See on ilus ja helge lugu, mida ei tumesta ükski kahemõttelisus – nii ongi võimalik.

Nimiosas Risto Kübar, teistes osades Mirtel Pohla, Tambet Tuisk, Rasmus Kaljujärv, Sergo Vares, Inga Salurand, Andres Mähar, Lenna Kuurmaa (külalisena), Gert Raudsep, Marika Vaarik (külalisena).

Esietendus 14. märtsil

NO87

Kommunisti surm

Toompere

Hendrik Toompere jr kirjutatud ja lavastatud "Kommunisti surm" räägib kommunistide ja metsavendude vastasseisust. Kuigi ajalooliselt täpne ja fakte usaldav, on lavastus siiski üldistus ja arhetüüp. Sündmused keerlevad järjest kiiremini, reedetakse sekunditega ja tapetakse kõhklemata. Naised jäävad metsa nutma.

Nikolai saabub kodukülla, kuid temast on saanud paadunud punane. Ta püüab organiseerida kohalikke kommuniste, et asuda rindele metsa kogunenud partisanide vastu. Puhkeb konflikt, kus ei ole võitjaid. Tehakse nalja ja mängitakse pilli, kuid rusikas püsib taskus.

Nikolai osas Gert Raudsep, teised on Tambet Tuisk, Inga Salurand, Elina Reinold (külalisena), Sergo Vares, Andres Mähar, Risto Kübar, Mirtel Pohla, Jaak Prints ja Kristjan Sarv.

Etendused 23/24/25 jaanuar ja 11/13/14/15 veebruar

NO88

GEP

Ojasoo/Semper/trupp

On loomulik, et meile lubatakse keskmise palga tõusu, sest töötajaid jääb ju järjest vähemaks. Eestlaste madal sündimus ning veelgi süngemad tulevikuprognosid panevad tõdema, et varsti enam eestlasi pole. Kuid küsimus on laiem: millesse uskuda? Kui meil on kama oma rahvusest, siis millest me üldse hoolime? Kas kokku hoides poleks kergem?

Nii mõtlevad ka rühm noori mehi, kes otsustavad Eesti iibe päästa. Nende samm on meeleheitlik, kuid ilus. Nende soov rahvusele pühenduda on naeruväärne, kuid õige. Nüüd ainult edasi.

Osades Risto Kübar, Rasmus Kaljujärv, Sergo Vares, Jaak Prints, Mirtel Pohla, Elina Reinold (külalisena), Gert Raudsep, Inga Salurand, Andres Mähar, Tambet Tuisk, Kristjan Sarv.

Lavastus on kutsutud festivalidele Šveitsis, Austrias, Saksamaal, Poolas ja Soomes.

Etendused 31 jaanuar ja 1/4/21/22/23 veebruar

NO93

Nafta!

Ojasoo/Semper

Koos naftaga hakkab lõppema ka lavastus "Nafta!". Kriitiline kabaree arutust raiskamisest, vandenõude nägemisest ja hoolimatusest laulab ning tantsib veel viimased korrad. Lavastus nafta lõppemisest ja küünilisuse lõpmatusest. Stseenid Ansipi tuhandeaastasest rahuriigist, Vähi mutrivõtmest, Liivi isamaa-hoolest, rongis sõitvatest sitapeadest ja Eesti mehest Stepanist.

Osades Tambet Tuisk, Kristjan Sarv, Mirtel Pohla, Jaak Prints ja Gert Raudsep.

Lavastus on osalenud festivalidel Bernis, Berliinis ja Hamburgis.

Viimased etendused 15/16/18/19 jaanuar ja 6/7/8/26/27/28 veebruar.

Dadaa, nafta!

NO86,5

tsuaF

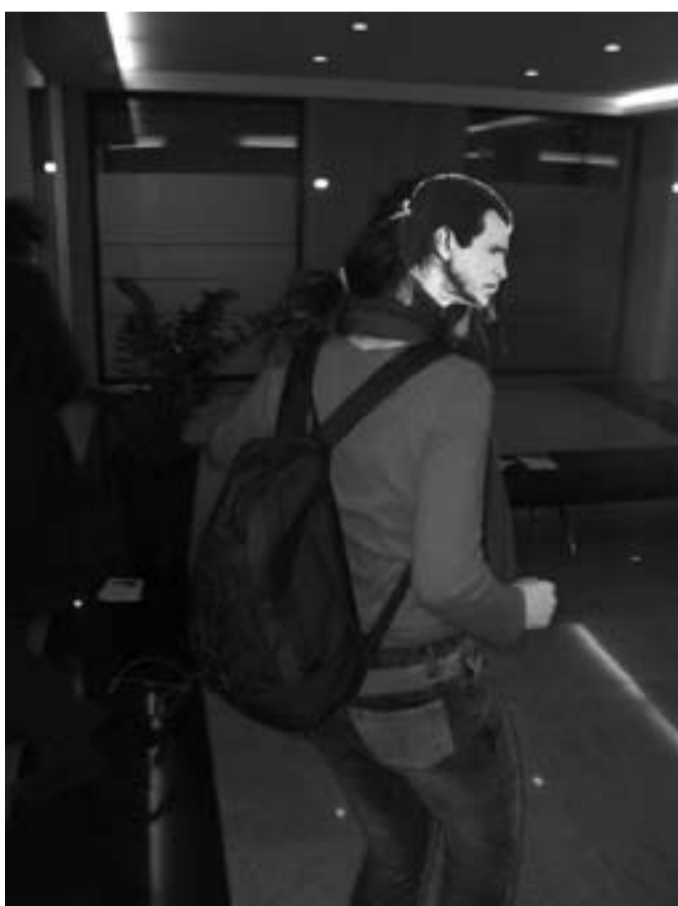
Goethe/Pepeljajev

Aleksander Pepeljajev teeb seda jälle. Üks olulisemaid kaasaegseid tantsuteatri lavastajaid Euroopas toob lavakunstikooli tudengitega välja Goethe klassikalise "Fausti". Kuid – ootamatul moel.

Pepeljajevi lavastused kasutavad palju muusikat, tantsu, kujundeid, assotsiatsioone. Oluline osa tema töös on näitlejate improvisatsioonidel, millele ta rajab pikki löike. Siit sünnib loominguiline vabadus ning tõeliselt ootamatud pöörded. Igav ei hakka kordagi. Jah, isegi "Fausti" puhul.

Võimalus näha sügisel teatrites tööd alustavaid uusi näitlejaid. Liikumises!

Etendused 26. jaanuaril ja 5/12/20/25 veebruaril

T 15.01

19.00
Nafta!
NO93

19.30
It's nothing really
Taavet Jansen
Kanuti Gildi SAAL
Esietendus

K 16.01

19.00
Nafta!
NO93

N 17.01

Totu Kuul
NO89

19.30
It's nothing really
Taavet Jansen
Kanuti Gildi SAAL

R 18.01

19.00
Nafta!
NO93

19.30
It's nothing really
Taavet Jansen
Kanuti Gildi SAAL

L 19.01

19.00
Nafta!
NO93

K 23.01

19.00
Kommunisti surm
NO87

19.30
Teise korruse filmid
Jasper Zoova/Margit Säde/Taavi Piibemann
Kanuti Gildi SAAL

N 24.01

19.00
Kommunisti surm
NO87

R 25.01

19.00
Kommunisti surm
NO87

L 26.01

19.00
tsuaF
NO99 ja lavakunstikool

19.30
in'no'sense
CO'STUFF
Kanuti Gildi SAAL
Esietendus

E 28.01

19.30
improtest
Tanel Ruben/Vambola Krigul/
Madis Metsamart
Kanuti Gildi SAAL

T 29.01

19.00
GEP
NO88

19.00
Harmoonia
Von Krahli Teater
Esietendus

19.30
in'no'sense
CO'STUFF
Kanuti Gildi SAAL

K 30.01

Totu Kuul
NO89

19.30
in'no'sense
CO'STUFF
Kanuti Gildi SAAL

N 31.01

19.00
GEP
NO88

19.00
Harmoonia
Von Krahli Teater

R 01.02

19.00
GEP
NO88

L 02.02

19.00
Harmoonia
Von Krahli Teater

P 03.02

19.00
Harmoonia
Von Krahli Teater

E 04.02

19.00
GEP
NO88

T 05.02

19.00
tsuaF
NO99 ja lavakunstikool

Totu Kuul
NO89

19.00
Harmoonia
Von Krahli Teater

K 06.02

19.00
Nafta!
NO93

19.00
Harmoonia
Von Krahli Teater

19.30
Hypekas
Martin Sookael/Kaja Kann/
Jaanika Juhanson+Eike Ülevain/
Kärt Tõnisson/Jaak Sappas
Kanuti Gildi SAAL

N 07.02

19.00
Nafta!
NO93

19.30
Mõte Aadamast ei olnudki nii...
Jarmo Karing ja Christian Veske
Kanuti Gildi SAAL

R 08.02

19.00
Nafta!
NO93

19.00
Harmoonia
Von Krahli Teater

19.30
Mõte Aadamast ei olnudki nii...
Jarmo Karing ja Christian Veske
Kanuti Gildi SAAL

P 10.02

19.00
Harmoonia
Von Krahli Teater

E 11.02

19.00
Kommunisti surm
NO87

19.30
Hypekas
Silver Elvest/Kristjan Rohioja/
Robert Joint
Kanuti GILDI SAAL

T 12.02

19.00
tsuaF
NO99 ja lavakunstikool

19.00
Harmoonia
Von Krahli Teater

K 13.02

19.00
Kommunisti surm
NO87

19.00
Harmoonia
Von Krahli Teater

20.00
ECM Festival
Nyyd Ensemble
Kanuti Gildi SAAL

N 14.02

12.00
ZUGA lastekas
ZUGA ühendatud tantsijad
Kanuti Gildi SAAL

19.00
Kommunisti surm
NO87

R 15.02

12.00
ZUGA lastekas
ZUGA ühendatud tantsijad
Kanuti Gildi SAAL

19.00
Kommunisti surm
NO87

19.00
Harmoonia
Von Krahli Teater

L 16.02

12.00
ZUGA lastekas
ZUGA ühendatud tantsijad
Kanuti Gildi SAAL

19.00
Totu Kuul
NO89
NB! Avalik etendus NO99
direktori kabinetis

19.00
Harmoonia
Von Krahli Teater

P 17.02

12.00
ZUGA lastekas
ZUGA ühendatud tantsijad
Kanuti Gildi SAAL

E 18.02

Totu Kuul
NO89

T 19.02

19.30
improtest
Free Tallin Trio ja Liudas
Mockunas
Kanuti Gildi SAAL

19.00
Harmoonia
Von Krahli Teater

K 20.02

19.00
tsuaF
NO99 ja lavakunstikool

19.30
Võrumaa rituaalid
Võru Teatriateljõe
Kanuti Gildi SAAL

N 21.02

19.00
GEP
NO88

19.00
Harmoonia
Von Krahli Teater

R 22.02

19.00
GEP
NO88

19.00
Harmoonia
Von Krahli Teater
Viimane etendus!

L 23.02

19.00
GEP
NO88

E 25.02

19.00
tsuaF
NO99 ja lavakunstikool

T 26.02

19.00
Nafta!
NO93

K 27.02

19.00
Nafta!
NO93

19.30
Teise korruse filmid
Anne Savitie/Asko Kikkul/
Martinus Klemet
Kanuti Gildi SAAL

N 28.02

19.00
Nafta!
NO93

K 05.03

19.30
Winners VS. Losers
Mart Kangro & Christina Ciupke
Kanuti Gildi SAAL
Esietendus

N 06.03

19.30
Winners VS. Losers
Mart Kangro & Christina Ciupke
Kanuti Gildi SAAL

E 10.03

19.30
Tudengijazz 2008
Kanuti Gildi SAAL

T 11.03

19.30
Tudengijazz 2008
Kanuti Gildi SAAL

K 12.03

19.30
Tudengijazz 2008
Kanuti Gildi SAAL

L 15.03

18.00
made in Estonia maraton
Kanuti Gildi SAAL

Piletit teatri **NO99** etendustele maksavad 200, sooduspiletid 150 krooni. Lavastuse "tsuaF" etendustele piletid 150 ja 100 krooni. Kassa (66 05 051) avatud E-R 12-19, piletid müügil ka Piletimaailmas.

Piletid **Von Krahli** teatri etendustele 200 ja 150 krooni. Von Krahli piletiinfo telefonil 62 69 090 või www.vonkrahli.com

Piletid **Kanuti Gildi SAALi** etendustele on 120 ja 70 krooni, eriuuritustele soodsamad pääsmed. Piletid müügil Piletimaailmas, Piletilevis, Von Krahli teatri kassas või pool tundi enne algust kohapeal. Täpsem info 64 64 704 või www.saal.ee